

FORSKØNNELSEN

UDGIVET AF FORENINGEN TIL
HOVEDSTADENS FORSKØNNELSE

XXII. AARG.

1939

Redaktion:

EJVIND DRAIBY

Redaktionsudvalg:

STEFAN HETSCH
ROLF SCHROEDER

Indholdsfortegnelse

	Side
Christian IV og København. Af <i>Vilhelm Wanscher</i>	1
Christian IV's Statue i Nyboder	6
Otto Asmussen	7
Farver og Facader. Af Docent ved Kunstakademiet <i>Peder Hald</i>	8
Brandfaren i Taarnene. Skt. Petri er stadig ubeskyttet. Af Overretssag- fører <i>H. F. Ulrichsen</i>	10
Uskønt Indkig i en Gaard	12
Christian V's Rytterstatue	12
Parkering	12
Foreningens Formand	12
Christian Holm, Mindeord. Af Overretssagfører <i>H. F. Ulrichsen</i>	13
G. Lett, Højesteretsdommer, Foreningens nye Formand. Af Overretssag- fører <i>H. F. Ulrichsen</i>	15
Hesten paa Kongens Nytorv. Af Museumsdirektør, mag. art. <i>Otto Andrup</i>	16
Københavnske Mindetavler. Af Redaktør <i>Georg Nygaard</i>	19
Angaaende Gammeltorv. Af Landsretssagfører <i>Hj. Hess-Petersen</i>	22
Foreningens Diplom	23
Generalforsamlingen den 21. Marts 1939.	24
Skæmmende Plankeværk i Nyboder	24
Damhussøen og Damhusengen. Af Ingeniør <i>C. Blixencrone-Møller</i>	25
Parker og Legepladser i Storbyer. Af Kunstmaler <i>Sigurd Swane</i>	29
Vore Statuer og Mindesmærker	31
Kolonnaden paa Amalienborg	32
Restaurering af Frederiks Hospital.	32
Industrien, en Del af Byens Ansigt. Af Ingeniør <i>Henrik Halberg</i> , Stads- ingeniørens Direktorat	33
Gadenavnsskilte	38
Byen rundt: „Den lille Hornblæser“, Nødtørfanstalter, skæmmende Skilt Nyhavn 11, Brydegaard & Co.'s Skilt i Bredgade, Dyrbyes Skilt ved Højbro Plads, Forholdene paa Polititorvet, Politiets Garagebygning ved Polititorvet	40
Foreningsmeddelelser	42

Christian Holm.

Ogsaa efter at have passeret den Milepæl, man før kaldte Støvets Aar, var *Christian Holm* fuld af Energi og Initiativ, ungdommelig frisk, spænstig og rank. Et Par Maaneders svær Sygdom nedbrød hans Kræfter, fik Bugt med hans tilsyneladende ukuelige Livsmod. Foreningen til Hovedstadens Forskønnelse har mistet sin Formand, sin fornemste Arbejdskraft og begejstrede Bannerfører.

Christian Holm var selvskreven til Posten som Formand for Foreningen til Hovedstadens Forskønnelse.

Han tilhørte en gammel, højtanset Borgersfamilie, var Sønsøn af Jens Jacob Holm, der i det 19. Aarhundredes Begyndelse stiftede Firmaet Jacob Holm og Sønner, og fra hvem han arvede sit Borgersind, sin Lyst til at tjene Almenheden. Og han fik en alsidig Uddannelse, blev i 1889 Student, gjorde Tjeneste som Løjtnant ved Gardehusarregimentet, uddannedes kommercielt hjemme og ude — i London og Kölnigsberg.

Skæbnen vilde, at det ikke blev som en af Handelens og Industriens Store, Christian Holm fik sin Plads i Hovedstadens Historie. Det blev det offentlige Liv, der tog Christian Holms Interesser, dér ydede han sin største Indsats.

Første Gang, Christian Holms Navn blev kendt i videre Kredse, var i 1909. Han var da et Par og

Fyrre, en Mand i sin bedste Alder. Hans strenge Krav til det offentlige Livs Mænd, hans Retsind og Ildhu gjorde ham til Fører for Protestbevægelsen mod J. C. Christensen i de bevægede Dage efter Alberti-Katastrofen. Som ung Student var jeg med i Protetstoget. Jeg mindes endnu den Iver og Begejstring, med hvilken han kastede sig over Opgaven som Arrangør. Siden da samlede Christian Holm mangfoldige Gange Københavns Borgere til Fest eller til Demonstration. Man vidste, at han var baade den ildnende Leder og den omhyggelige „Befalingsmand“, der tænkte paa hver eneste Detaille i Arrangementet.

1910 blev Christian Holm første Gang Formand i vor Forening. Han trak sig tilbage i 1912, beklædte igen Posten i Aarene 1920—1926 og indledede endelig i 1934 sin tredje Formandsperiode, den, der først sluttede den Dag, da hans Livs Dage var talte.

Det er saare sjældent, at en Foreningsmand tre Gange i sit Liv vælges til Formand for en stor Forening — og det endda en Forening, i hvilken Stormene har raset og om hvilken der har staaet Gny. Og end mere sjældent, at det fra alle Sider indenfor som udenfor Foreningen lyder som med een Røst: Han var Manden, Midtpunktet, om hvilket vi samlede.

Det var de Sporer, Christian Holm vandt i Forskønnelsesforeningen, og hans glødende næ

tionale Interesse, der førte ham ind paa Rigsdagen for en kortere Periode (1921—1924), og gjorde det naturligt at opstille ham som Kandidat til Borgerrepræsentantvalget. Hans Partifæller i det politiske Liv har bevaret Mindet om en selvstændig, rank og usnobbet Personlighed, men over Rigsdagspolitikens indviklede Maskineri vandt han aldrig det fulde Herredømme. Dybere blev de Spor, han satte i den danske Spejderbevægelse. Den passede til hans Karakter og særlige Evner, Tusinder af Spejderdrenge vil huske hans raske Væsen, hans glødende Interesse, hans kraftfulde Taler.

Som Aarene gik, samledes Christian Holms Interesse mere og mere om København, om Byen, som han elskede og kendte som faa. Han var Hovedstads-Borgernes vaagne Samvittighed, han blæste i Luren, naar Vægterne sov. Pressen forstod ham, aabnede sine Spalter for ham i rigt Maal. Hvem husker ikke, da han protesterede mod Magistratens Mangel paa Interesse for Renholdelse af Byens Gader og Pladser. Han nøjedes ikke med Ord, men satte Folk i Gang med at feje selve Kongens Nytorv. Det Argument gjorde Indtryk, hans er en Del af Æren for, at København lidt efter lidt blev en ren By.

Jens Jacob Holm nedsatte sig i 1794 paa Christianshavn som denne Bydels første Urtekræmmer. Alle Jacob Holms Virksomheder fik Hjemsted paa Christianshavn eller Amager. Det var kun naturligt, at Christian Holm først og fremmest interesserede sig for Christianshavn, for den gamle Patriciergade, i hvilken hans Bedstefaders Firma havde til Huse, for de skønne Kanaler og de gamle Volde. Han var en af Førstemændene, da Christianshavn fejrede sit 300 Aars Jubilæum, og den selvskrevne Formand for Komitéen for Bevarelsen af Københavns Volde — der arbejdede i nær Tilknytning til Forskønnelsesforeningen. Rundhaandet var han med Bidrag som med personligt Arbejde; det lykkedes ham at gøre Spørgsmaalet om Istandsættelsen af Voldene til en virkelig Borgersag. Og det er betegnende for den Festglæde, der prægede hans Virke, at han evnede at gøre Voldene til Midtpunkt for en Række store folkelige Møder og Aftenfester.

Christian Holm blev aldrig træt af at virke for sin kære Forening. Naar det kneb med Tilgang af Medlemmer, tog han Telefonen og ringede til Venner og Bekendte, naar Kassen var tom, var han Mester for at fylde den igen. Han gjorde Landets Statsminister interesseret i Foreningens

Arbejde, fik Folk af alle Partier og alle Lag fylkede om Sagen.

Andetsteds i dette Nummer af "Forskønnelsen", har jeg gjort Rede for Christian Holms store Indsats i Arbejdet for at sikre Københavns stolte Taarne og skønne Spir mod Brandfaren. Det er ingen Overdrivelse, at uden Christian Holms Initiativ var man ikke naaet langt i denne for Hovedstaden saa betydningsfulde Sag.

Christian Holm talte ofte om den Christian, der var Københavner-Kongen mere end nogen anden. En Del af hans Manddomsgerning blev gjort i Fjerde-Christians By, Christianshavn, sine sidste Aar henlevede han i Rosenborg Have, lige ved et af de prægtigste Minder om vor store Forskønnelses-Konge.

Og Christian Holm fik sit Navn knyttet til Nutidens mest betydelige Bygningsværk i Stor-København, Minde-Kirken paa Bispens Bjerg. Som Grundtvigskirke-Komitéens Næstformand viste han den samme Ildhu og Aktivitet som i Forskønnelsesforeningen. I 1920 fik Christian Holm — iøvrigt som den første — Foreningens Medalje for det store og fortjenstfulde Arbejde.

Forleden samledes i Grundtvigs-Kirken en lille Venneskare om Christian Holms Kiste. Havde hans Hustru og hans Datter ønsket det, vilde der til hans Baare være strømmet en Vennekreds saa stor, at Kirkerummet langt fra kunde have rummet den.

Christian Holms Kiste sænkedes i Jorden i Taarbæk, paa Kirkegaarden hvis Skønhed han holdt af, og som han havde bidraget til at skabe. Fra Bispebjerg til Taarbæk gik vor Formands sidste Rejse ad nye Gader og Veje, men i det fjerne knejste Vor Frelzers Spir bag den Vold, han vogtede og værnede.

Vi, der gennem Aarene arbejdede under og sammen med Christian Holm, vil aldrig glemme hans Virkestrang, hans Energi og hans Optimisme. Han var en Mand med udprægede Meninger og med mangfoldige Interesser, Samfundets Tjener, Borgersindets fuldgyldige Repræsentant. Vanskelighederne var undertiden større end han — Optimisten — troede, nu og da, navnlig i de sidste Aar, fæstnede han sig lidt rigeligt ved Enkelhederne, ved Dagens slidsomme Smaating. Men hans Begejstring og hans faste Vilje, hans Livsmod, hans gode Hjerte og hans smukke Smil førte ham over Vanskelighederne.

Vi vil mindes Christian Holm i dyb Respekt for hans ærlige og trofaste, omfattende og betydningsfulde Arbejde. — Thi som By, saa Borger!

H. F. Ulrichsen.

Christian IV og København.

Af Vilhelm Wanscher.

Ingen dansk Konge har gjort saa meget for København som Christian IV. Han havde det store Syn paa Byens Helhed ved dens Beliggenhed og han sparede ikke paa Pengene for at give den saa gode Bygninger som muligt. København blev fordoblet af Størrelse i hans 60aarige Regeringstid (1588—1648), og den blev, i det mindste partielt, en Renaissanceby med Geometri, medens den hidtil havde været en middelalderlig krinklet By.

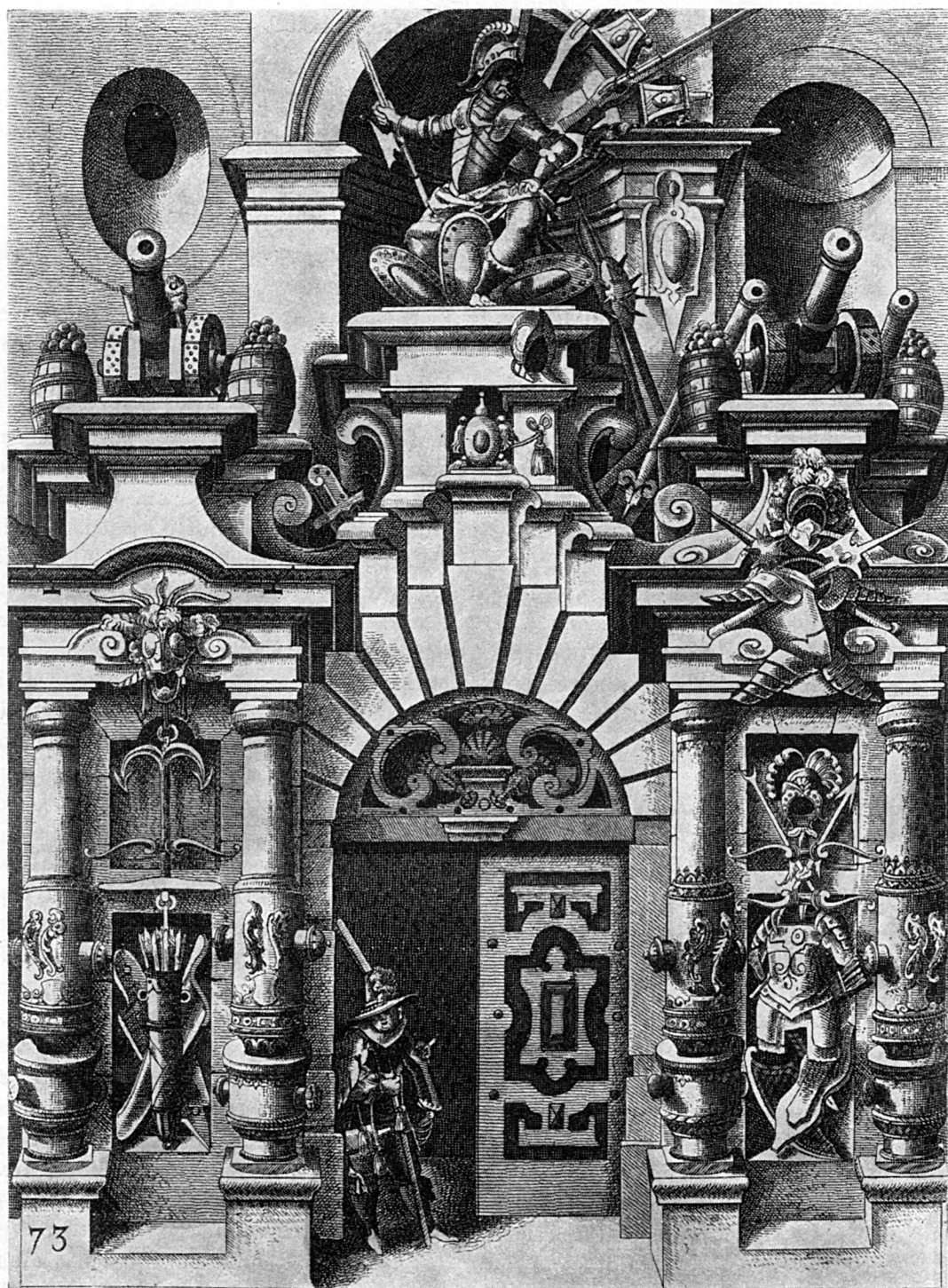
Knap 20 Aar gammel udkaster han 1596 Planen til Europas bedste *Arsenalhavn* siden Kejser Trajans Havn i Ostia, som formodentlig var hans arkitektoniske Forbillede. Det mægtige Arbejde, som krævede store Inddæmninger, var i fuld Gang 1599 og følgende Aar. Der gravedes et indre, kvadratisk Havnebassin (som var i Brug indtil 1868 og nu efter Tilfyldning danner Haven foran det Kgl. Bibliothek) med en smal Indsejling fra Syd. Ud til Søen byggedes et Hus med mægtige Hvælvinger, hvorunder Galejer kunde tilrigges, (disse Hvælvinger eksisterer endnu i det Kgl. Bibliothek). Paa Vestsiden byggedes Tøjhuset, som staar endnu med sine kolossale (3,45 M. tykke) Mure og brede Krydshvælvinger, 17 i to Rækker, i en Længde af 250 sjællandske Alen, et imponerende Værk for sin Tid, og Kongens eget, efter hvad vi kan se af Kilderne. Paa Østsiden byggedes den tilsvarende Proviantgaard, som var noget smallere. Hovedfløjen paa Nord siden blev ikke opført; her lod han ligge et ældre Tøjhus fra Christian III. Maaske har han haft i Tankerne engang at lægge et nyt Kongeslot paa dette Sted i Forbindelse med det gamle, omtrent kredsrunde Københavns Slot, hvis Rester nu ses i Grunden under Christiansborg Slotsgaard og Forplads. Men denne Tanke opgav han, fordi han hellere vilde bygge et Sommerslot udenfor Byen paa dennes Nordside, hvorhen han vilde udvide Hovedstaden og lægge nye Volde omkring den. Det var i 1606, at Christian IV begyndte at bygge det korte lille Slot i den nye Have, hvorover senere det større *Rosenborg* blev bygget; det fik sit Navn 1624. Ogsaa her var Kongen sin egen Architect og ledede personligt alle Arbejder, hvilket særlig godt kan følges her ved Hjælp af Rentemesterens Regnskaber, men det varede længe, inden man fandt ud af denne Sag. I det

samme Aar, 1606, befaler den unge Konge Københavns Borgmestre og Raad, at de skal lade nedbryde Husene paa Raadhusets søndre Side, saa at der kan aabnes en fri Plads (Nytov) „vor Købstad København til Ornat og Beprydelse og dens mange Borgere til Gavn og Gode“. Han vilde lade Raadhuset oppudse og tillige flytte den Brønd paa Gammeltov „paa et belejliger Sted midt paa Pladsen, saa at alting maa og kan blive skikket og lavet udi en god Ordning Byen og den ganske Gemen til en Prydelse og endelig ikke til en ringe Genet og Fordel“. Atter her gennemførte han bevidst Renaissancens Idéer om regelmæssigt Byanlæg, og det kan ikke ses, at der var nogen, der hjalp ham heri. Han var sin egen Byarchitekt og Slotsarchitekt. Han vidste hvad han vilde, og han skiftede ikke Meninger fra et Aar til et andet. Det var det store hos denne herlige Renaissancekongen, der følte sig som et Mønster for sit Folk i ridderlige Færdigheder og i Rigernes Styrkelse og Forskønning, saa længe Lykken var ham god, og som ikke var mindre tapper og ukuelig og stor i Trang til Fornylse, da alt gik ham imod.

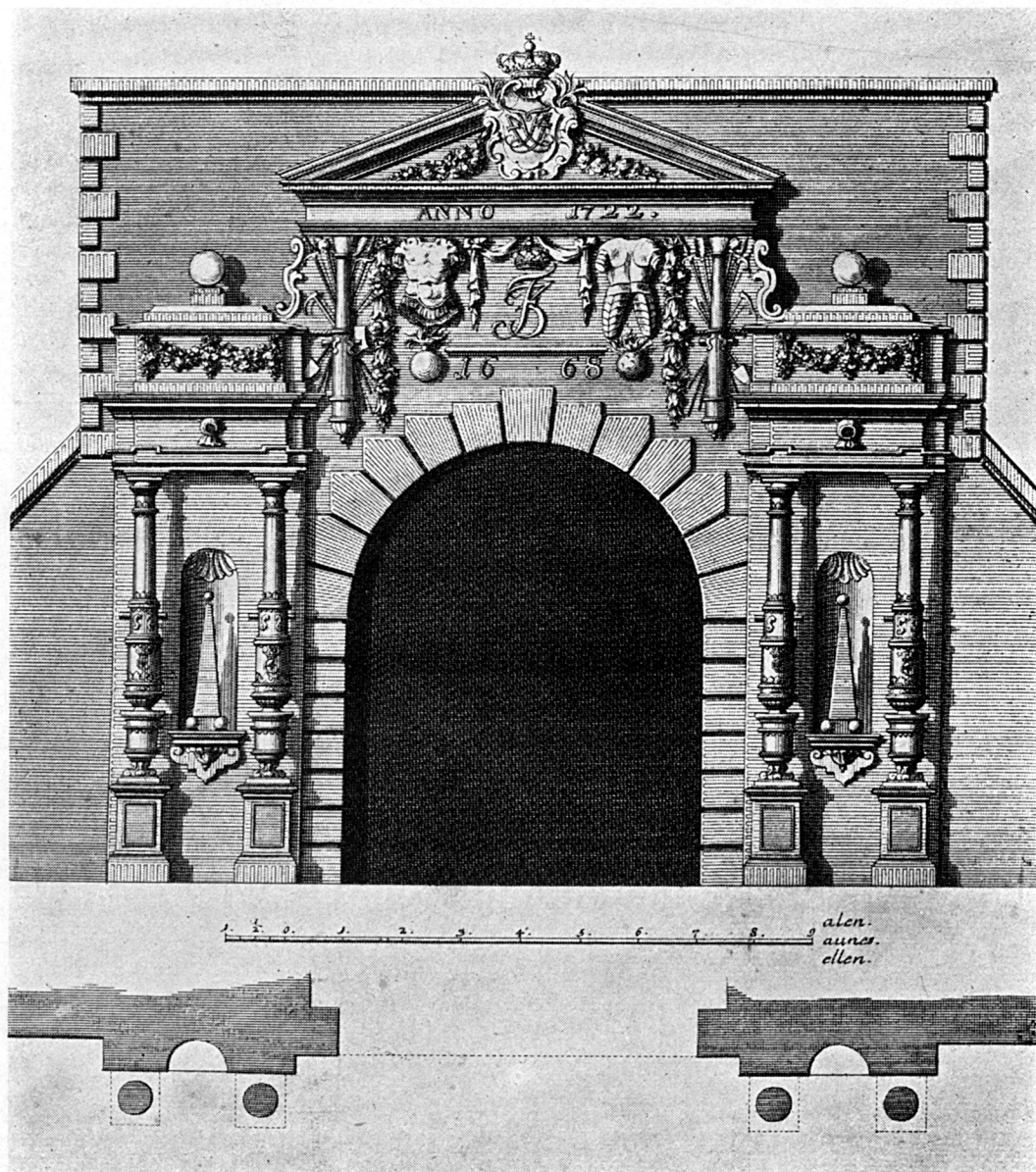
I de følgende Aar tænker Kongen mest paa Voldene og hele Befæstningen af Gammelholm og den øvrige ældre By med Anlæg af nye Porte. Saaledes blev *Østerport* (for Enden af Østergade) kontraheret den 17. Maj 1607 med Cornelis de Voss „efter den Afrids, Hans Majestæt ham derpaa givet har“, altsaa efter Christian IV's egen Tegning, en enkel Bygning med Gavle og Skiferstag, men uden Spir. En Ingeniør Schmalfeld gjorde Kontrakt 1608 om at bygge Volden langs med Holmens Kanal, „eftersom det ham er udvist“, hvilket atter betyder, at Ordren er givet ham af Kongen personlig, som den der havde tegnet den samlede Befæstningsplan⁽¹⁾. Ogsaa Dr. phil. V. Lorenzen kommer til samme Resultat: „Man kommer ikke uden om, at Christian IV personlig har haft en meget stor Andel i den Maade, hvorpaa Københavns Ombefæstning og tildels Nybefæstning fandt Sted 1606—1624“⁽²⁾. — I et enkelt Tilfælde kan vi paavise, at Christian IV har brugt et fremmed Forbillede, hvilket ikke tidligere har været nævnt. I 1616 kontraherer han nemlig

¹⁾ V. Wanscher: Christian IV's Bygninger. 1937. S. 99.

²⁾ V. Lorenzen: Christian IV's Byanlæg. 1937. S. 72.

Port i Wendel Dietterlin. „Architectura“ 1598.

Vesterport 1616 (1668), efter „Danske Vitruvius“:

med Lourens von Steenwinckell om Stenhuggerarbejdet paa den nye *Vesterport*, den med Stenkanonerne, som blev flyttet efter Københavns Belejring og genopført 1668, restaureret 1722 og af hvilken Resterne findes i Raadhusmuseet. Forbilledet for denne fantastiske Dekoration er et Billede af en Port i Wendel Dietterlin's „*Architectura*“ 1598. Det Exemplar af dette Værk, som von Steenwinckell ejede, findes paa Universitets Biblioteket. Christian IV har vel ogsaa ejet Bogen

og maaske bestemt Forbilledet. — Om *Nørreport*, der akkorderedes 1617 med Stenhuggeren Herman Rollfink, hedder det, at den skulde udføres „efter det Afrids, ham er antvordet“. Denne Port var, efter de gamle Billeder at dømme, en original Bygning med sit høje gotiske Spir og de mange Smaaspir, hvormed det var besat.

Disse Arbejder sluttes af Børsen, som Christian IV lod bygge paa en Opfyldning udfør Frederik 2.'s gamle Ankersmedje, den senere Hol-

mens Kirke, hvis høje Gavl ud til Kanalen er et smukt Værk fra 1562 Tiden, hvilket er meget tidligt for en Bygning i Barokstil i Danmark. I andre større Byer, saaledes i Amsterdam og London, var Børserne anlagt som lukkede Gaarde; men Christian IV vilde gøre sin Børs til et Varehus med direkte Adgang fra to Kanaler. Der var store Vanskeligheder med at bygge den, fordi Kælderne løb fulde af Vand; de maatte tilkastes, og Bygningen fik en anden Form, idet Christian IV resolut sænkede første Salen ned i Jordhøjde og gjorde den lavere, medens anden Salen blev en højere første Sal. Der var bestilt en Portal hos Lourens von Steenwinckell, som der nu ikke blev Brug for; den kan man finde paa Vaabenhuset til Helligaandskirken med Aarstallet „1620“, indfattet i en Dekoration fra senere Tid. Efter Lourens' Død 1619 fortsatte Broderen Hans Børsen og gjorde den nye store Portal. — Denne Omdannelse af et Foretagende, som truer med at blive en Fiasco, men som det lykkes at gennemføre paa en endnu bedre Maade ved simple Midler, er typisk for Christian IV's Ukuelighed. Han har ikke lavet alle Ornamenterne paa Børsen og Gavlene; det lod han Stenhuggerne om, men han gjorde de store Dispositioner. Ogsaa Dragespiret er vistnok hans Idé, og især kan vi bevise, at den Maade hvorpaa Spirets ottesidede Legeme er anbragt paa Tagkrydset, saaledes at Prismets Kanter rammer Tagrygningerne — hvilket er gothisk Tradition, se f. Ex. Tagrytterne paa Roskilde Domkirke — var Christian IV's og Tømremesteren Fit Kragen's Princip, thi efter de Metoder Hans von Steenwinckell brugte, skulde Tagrygningerne have ramt vinkelret paa en af Siderne, hvilket ikke giver den samme Elegance.

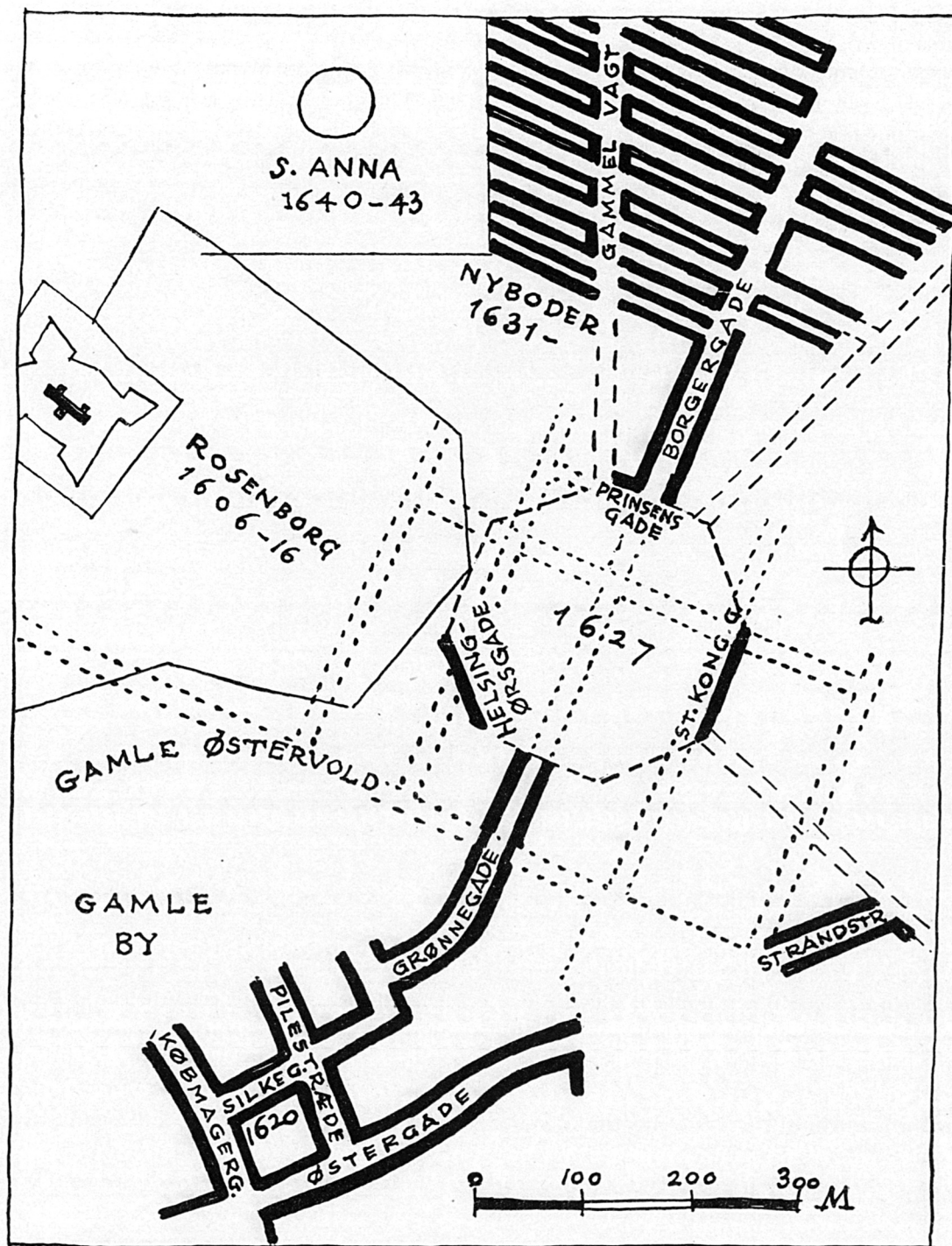
Ved samme Tid, siden 1617, anlægger Christian IV den nye Forstad Christianshavn, der skulde forsvare Havnen fra Amager-Siden; dette strategiske Formaal er med Rette betonet af Vilhelm Lorenzen („Christian IV's Byanlæg“ S. 82). Dermed gjorde han nu ikke København nogen Tjeneste. Forbindelsen af Hovedstad og Forstad over et Havneløb, som ikke maa spærres, har altid været en Vanskelighed, der føles af os med stigende Uvilje. Hele det frie Terrain af Gammelholm var ogsaa en ussel Forbindelse med Hovedstaden, der havde sine egne Volde indenfor dette.

Til Gengæld forstod han bedre at give Byen Forbindelse med det nye ydre Kvarter, der strakte sig fra Rosenborg til S. Annæ Kastel ved Stran-

den, og han begyndte her en Fornyeelse i den gamle By ved Anlægget af Silkeboderne (nu „Silkegade“) 1620, hvormed Købmagergade blev forbundet med Pilestræde og fortsat med nogle Knæk og Sving i Grønnegade, som naaede den gamle Østervold (nu Gothersgade). I 1626 lader Kongen hele det nye Kvarter opmaale af en vis Jacob Rettich, og den 11.—12. Februar 1627 afstikker han med en Ingeniørs Hjælp den nye Gadeplan, ligesom han i 1624 paa faa Dage havde afstukket det nye Christiania i Terrainet ved Akershus og Oslo. Da han atter drager bort, skriver han den 12. Februar fra Roskilde til Rentemesteren Ove Høg:

„Du skaldt tilholde den Ingeniør, athandlaar dij peel (Pæle) ieg befohll hannem, førend han drager bordt, huilcke du skaldt laade sette saa fast ij Iorden, atti (at de) dennom laader staa“.

Den Grundplan, han arbejdede efter, kendes fra en Kopi i Raadstue-Archivet (V. Lorenzen, Haandtegnede Kort over København 1600—1660, betegnet her som Projekt c. 1629). V. Lorenzen, som ikke har forstaaet Betydningen, skriver (Christian IV's Byanlæg S. 99), at „vedkommende Ingeniør valgte det eneste Byplansystem, der absolut ikke kunde benyttes med Fordel paa det vanskeligt formede Terrain“, og at „Christian IV kasserede dette Projekt for faa Aar efter at paa-begynde Bebyggelsen af en Del af Terrainet efter en helt anden, men ikke mindre mærkværdig Plan — Nyboder“. Tværtimod, Forholdet er det, at nævnte Plan er Christian IV's egen Plan fra 1626—1627, og der endnu foreligger haandgribelige Beviser for, at den blev gennemført, idet bl. a. „Helsingørgade“, der gaar efter en Vinkel paa 45° til „Borgergade“ er Resten af det store Ottekant-Torv, Kongen vilde anlægge i Midten. Den nævnte Grundplan er tegnet nøjagtigt i Maal („sjællandske Alen“ (0,64 M.). Da Rosenborgs Beliggenhed er Kontrolmiddel, kan vi identificere Planen i Terrainet. Derfor har jeg gjort Rede i min Bog om „Christian IV's Bygninger“ S. 134—141. Jeg skal her kun nævne, at den ottekantede Plads, der stødte op til Kongens Have i dens daværende Udstrækning, var fire Gange saa stor som den senere Amalienborg Plads. Store Strandstræde, der fortsætter Østergade, var tænkt som et Led i en ydre Oktagon. Ogsaa denne sidste Gade er et Bevis paa Planens Realisation, omend kun i Antydninger.

Christian IV's Byplan til Ny København 1626—1627, ved V. Wanscher.

Det vilde have givet København helt andre Værdier, om denne Plan var blevet gennemført. Men det er jo muligt, at kloge Mænd en Gang kan forstaa det.

Som slagen Mand var Christian IV stor i alt. I sine sidste Aar byggede han Rundetaarn og S. Anna Rotonda, som er af gigantiske Dimensioner, og han fuldender Holmens Kirke i Faderens

Aand. Over hele København fra Grænse til Grænse spændte hans Lyst og hans Vilje. Kun det gamle runde Slot med Blaataarn Spiret, hans første Værk, nænnede han ikke at omdanne. Hvad byggede han ikke for Kirke og Universitet — med deres Penge, hvis der var nogen — aldrig smaalig eller kedelig, men nøjeregnende, fordi han forstod sit Fag „*ex fundamento*“.

Vilhelm Wanscher.

Christian IV's Statue i Nyboder.

Den Kreds af Borgere, der i Aar 1900 lod rejse en Statue af vor navnkundige Dannerkonge, havde næppe tænkt, at Stedet i Nyboder vilde give Anledning til saa megen Diskussion, som Tilfældet har været.

Oprindeligt stod Statuen foran en Mur, der bar en Tavle med Inskription; nu er Muren revet ned og Tavlen fjernet. Gang paa Gang har forskellige Kræfter søgt at finde en anden Plads til dette Mindesmærke. Saaledes har man foreslaaet Pladsen foran Rosenborg, Amagertorv, Kongens Nytorv (for Enden af Nyhavn) o. a., men stadig holder Nyboder og Christian IV Stand.

Ved Gennembrydningen af Nyboder for 7 Aar siden forskød man Statuen faa Meter mod Vest for at give Plads for den nye Færdselsaare; samtidig gav man Statuen en lille Drejning, men Inskriptionen fik den ikke tilbage.

I Anledning af 350-Aarsdagen for Christian IV's Tronbestigelse (4. April) og paa Foranledning af Trafikinspektør Rudolf Kraft tog Foreningen sig af den unavngivne Statue og tilskrev Marineministeriet angaaende Inskriptionen. Ministeriet har ladet udarbejde Tegning over Inskriptionen, og i Løbet af kortere Tid vil vor navnkundige Konge atter træde frem for Offentligheden som den, han var.

Som Skaber af det smukke og særprægede Nyboder er det naturligt, at der ogsaa staar et Mindesmærke her, men Kongen skabte Værdier, der i langt højere Grad turde paakalde sig Offentlighedens Interesse. Naar Statuen om kort Tid har faaet Inskriptionen tilbage, bør dette derfor kun være et Skridt i den rigtige Retning: hvornaar faar København et værdigt Mindesmærke for Christian IV?

Otto Asmussen.

Det er forstaaeligt, at Postmester *Otto Asmussen*, som fornylig forlod Posthuset paa Nørrevold for at blive Chef for et nyt og betydningsfuldt Kontor i selve Centralpostbygningen i Tietzengsgade, har ønsket samtidig dermed at opgive sin Virksomhed i Forskønnelsesforeningen, hvortil han nu i en Menneskealder har været knyttet.

Men det er beklageligt, fordi Postmester Asmussen efter de 30 Aars Forløb som ingen anden var inde i Foreningens Historie, fortrølig med dens velordnede Arkiv, dens mange Forbindelser og dens mange Opgaver og desuden i Besiddelse af en saa stærk og stadig Interesse for selve Foreningens Liv og Trivsel, at den saa at sige var blevet en Del af hans Tilværelse.

Gennem de 54 Aar, hvori Forskønnelsesforeningen har bestaaet, har den kun haft 3 Sekretærer: 1885—1905 Overretssagfører F. Hartmann, 1906—1908 Kontorchef i Finansministeriet M. H. Wilhelm og — fra Dec. 1908 — daværende Fuldmægtig Otto Asmussen, som til Sekretærstillingen senere føjede Hvervet som Redaktør af Foreningens Tidsskrift.

Det har været et stort og til Tider vanskeligt Arbejde, Postmester Asmussen i dette lange Tidsrum har udført. Der har været Opgangstider og Nedgangstider, Fremgang og Stilstand, Forstaaelse eller Modvilje fra Myndighedernes Side, Resultater og Skuffelser, store og smaa Sager mellem hinanden. Men Otto Asmussen besad en ukuelig Optimisme, en urokkelig Overbevisning om Fore-

ningens ideelle og kulturelle Betydning og en usvækket Arbejdslyst, som altid fandt paa nye Veje og altid omfattede enhver Detalje med samme Interesse. Bestyrelserne skiftede, men Sekretæren blev og var efterhaanden som en levende Haandbog i alt, hvad der vedkom Foreningen, et Bindeled mellem Fortid og Nutid og dermed en fortrinlig Støtte for Bestyrelsen i det daglige Arbejde. Nævnes maa endelig, at Postmester Asmussen var Redaktør ogsaa af Værket „Kjøbenhavn, som den er, og som den burde være“ (1914).

Dog — 30 Aars trofast Virke med mangfoldige og mangesidede Spørgsmaal kan som sagt gøre Ønsket forstaaeligt om nu helt at hellige sig sin Embedsgerning.

Otto Asmussen, som fra 1. Januar er afløst af Arkitekt Ejvind Draiby, har været Forskønnelsesforeningen en god Mand, som i fuldt Maal har gjort sig fortjent til baade Bestyrelsens og Medlemmernes hjærteligste og varmeste Tak. Som et Bevis herfor overrakte Viceformanden Emil Krause paa Bestyrelsesmødet den 17. Februar Postmester Asmussen et Guldur. Forhaabentlig vil Fremtiden kunne finde en eller anden Form, hvorunder hans Viden og hans Interesse fremdeles kan komme Forskønnelsesforeningen til Gavn. Det vil sandsynligvis være til Glæde for ham selv og ganske afgjort for enhver, der har samarbejdet med ham og lært at skatte hans uselviske Ildhu for Foreningen til Hovedstadens Forskønnelse.

Farver og Façader.

Af Docent ved Kunstakademiet Peder Hald.

Klæder skaber Folk — ogsaa blandt Huse. En Façade bør være ren og velholdt, saa den kan gøre et godt Indtryk, skabe Respekt for de Folk, der bor i Huset og bidrage til, at Fremmede faar et godt Indtryk af en ren og velplejet By. Rensning og Maling er imidlertid ret vigtige økonomiske Spørgsmaal for Husejeren, og naar en Udbedring og Maling af Façaden forestaar, kan der være al Grund til at overveje, hvilket Materiale det vil være bedst og fordelagtigst at bruge. De benyttede Farver kan nemlig være af vidt forskellig Art og skal vælges med tilbørlig Hensyntagen til Murens Alder og Tilstand, og ikke mindst bør der tages Hensyn til den Behandling, Façaden tidligere har været ude for. Det skal være min Opgave i kort Form at give en Oversigt over de vigtigste Façadefarver, deres Art og Anvendelsesmaade.

Kalkfarver. Læsket Kalk udrørt i Vand har gennem umindelige Tider været brugt til Hvidtning af Façader. Den læskede Kalk omdannes af Luftens Kulsyre til Kalciumkarbonat (Kridt) og naar derved en ret stor Vejrbestandighed. Man er ikke bundet til det rent hvide, idet mindre Mængder Farvepulvere kan udrøres i Kalken. De opnaaede Nuancer er lyse og smukke. Mørke Nuancer kan ikke opnaas, idet større Mængde Pigment ikke kan bindes tilstrækkelig fast. Lad os ogsaa nævne, at Jernvitriol i Kalken gør den optørrede Kalkfarve okkergul, medens Kobbervitriol farver den blaagrøn. Bedst holder Kalkfarver paa frisk, ren Kalkpuds. Efter mange Kalkninger kan Afskalning indtræffe. En saadan Bund bør derfor først skrubes og børstes. Som første Strygning paa Beton er Kalkfarver gode, indtil Cementen har opnaaet en saadan Alder, at Oliefarver kan holde paa den. Kalkning bør finde Sted i Graavejr, ikke gerne i stærk Varme og direkte Sol.

Silikatfarver. Naar en Vandglasopløsning stryges paa Mur, vil dens Kiselsyre hurtigt udskilles af Luftens Kulsyre, til dels vil den bindes af Kalk og andre Metaloxider. Derfor kan Vandglas bruges som Bindemiddel for Farver paa Mur. Pigmenterne, der maa være kalkægte, udrøres i Vand, Vandglas tilsættes umiddelbart før Strygningen,

eller man fikserer de paastrøgne Farver ved Sprøjtning med Vandglas. Flere Arter Mineral- og Silikatfarver hører til denne Gruppe. Farverne bruges paa god, fast Bund af Sten, Cement- og Murpuds. Der maa ikke findes gammel Oliefarve i Bunden. Det er vigtigt, at Bindemidlet tilsættes i netop rigtig Mængde, hvorfor det maa tilraades nøjagtigt at følge Farvefabrikkens Forskrift eller lade kyndige Haandværkere udføre Arbejdet. I mange Tilfælde har den Art Farver, især paa Beton, givet gode Resultater.

Cementfarver. Disse kendes paa, at Farven leveres i Pulver, og at dette efterhaanden stivner, naar det udrøres med Vand og stilles hen. Bindemidlet kan i Hovedsagen være hvid Cement dog med Tilsætninger baade af mineralske og organiske Bindemidler. Farver af den Art egner sig især til Strygning paa Murpuds og Beton, helst ny, men dog ikke helt frisk. Ofte har man iagttaget stærk Afsmitning af Cementfarver, og en Del Fabrikater indenfor denne Gruppe har ikke kunnet hævde sig, men er forsvundne fra Markedet efter kort Levetid. Man bør erindre, at Cementen til sin Binding kræver Vand, hvorfor Muren i Forvejen maa være mættet med Vand og Paastrygning i Sol undgaas. Senere Overbrugning kan ogsaa virke gavnligt. Ved Svumning forstaar man en lignende Behandling af Muren, blot overkostes den her med et tykkere Lag bestaaende af Cement, Sand og Farvepulver.

Oliefarver. Tørrende Olier optager Ilt fra Luften og bliver derved faste. Olie- og Lakfarver faar ved Optørringen en vis Glans og er temmelig vandtætte. Frisk Kalk i Bunden er ødelæggende for disse Farver, og navnlig Beton maa have en Alder af 1—2 Aar, før den kan oliemales. Ellers kan næsten enhver tør og fast Bund oliemales. Af de lyse Façadefarver udgør Blyhvidt eller Titanhvidt ofte en stor Procentdel, men noget Kridt kan tilsættes uden Skade. Bundbehandlingen bestaar i Grundning med Oliefarve, Udspartling og Færdigstrygning 2—3 Gange. Der er fremkommet en Del nyere Façadefarver, hvori Fernis delvis er erstattet af kinesisk Træolie, og hvori ogsaa Tilsætninger af Kunstkopaler har forøget

baade Vejr- og Kalkbestandigheden. Disse Façadefarver maa henregnes til de mest bestandige, som findes. Oven paa gammel Oliefarve kan males paany med Oliefarve. De senere omtalte Emulsionsfarver kan ogsaa ofte binde paa Oliegrund, medens Kalk-, Vandglas- og Cementfarver aldrig maa bruges, før al Oliefarve er fjernet.

Emulsionsfarver er Farver af samme Art, som bruges til røde svenske Træhuse. Af Klister og FERNIS blandes en Emulsion, hvori Farvepulveret udrøres (Kompositionsfarver). De bedste Farver faas dog ved at bruge Kaseinlim i Stedet for Klister. Saadanne Farver kan ogsaa faas færdigt tilberedte og kendes da paa, at de har Pastakonsistens og kan fortyndes med Vand. Emulsionsfarver egner sig særlig til Træ, men kan ogsaa bruges paa Mur og Beton. Holdbarheden paa Beton maa dog siges at være begrænset, og Afsmittningen vil som Regel være mærkbar. Der er stor Forskel paa de i Handelen gaaende Præparaters Kvalitet. Iøvrigt har Emulsionsfarver en smuk mat Overflade, Paastrygningen er efter Fortynding med Vand meget let, og en lempelig Afvaskning kan finde Sted, hvis Malingen ikke er for gammel og Forvitringen begyndt.

Valget af Bindemidlets Art er ét Spørgsmaal, et andet er, hvilken Kulør Huset skal have. Her maa vel i Regelen den gode Smag og Hensynet til Naboskab og Omgivelser være afgørende. Smukke Farver i Byen og paa Villavejene kan ofte berede Vandrerens en uventet Glæde. Men det modsatte kan jo ogsaa hende.

Ser vi paa de umalede Byggematerialer, vil vi erkende, at Natursten holder sig indenfor en afgrænset Skala af graalige Farver med Islæt af gullige og rødlige Toner, aldrig en ren og stærk Farve. Rødt kommer i Façader sjældent højere op end rød Teglstensfarve. Spektrets Farver i deres største Renhed træffes ikke, i alt Fald ikke paa hele Façader. Arkitekt P. V. Jensen-Klint sagde om den Ting, at jo renere en Farve var, i desto mindre Udstrækning maatte den anvendes. Jeg kender en lille Landsby; Købmanden opførte en større Lagerbygning ved Siden af sin Butik. Han vidste, at svenske Træhuse var røde. Imidlertid fandt han, at en rød Lakfarve var kønere end Engelskrødt. Den brugte han. Virkningen var voldsom, som en Granatekspllosion i en Præstegaardshave. Grønt kan anvendes med Varsomhed, naar Farven er brudt med graa Iblanding. Blaåt er straks farligere. Det har hverken

Slægtskab med Træer eller de tilvante Farver paa naturlige og brændte Sten. En Façade, der i Farven nærmer sig lyseblaa Soldaterbukser, vil de fleste se paa med Ubehag.

Wilh. Ostwald har som bekendt opstillet et Farvesystem, som man kan læse om i hans „Farbenfibel“ og øvrige Værker. Teknol. Institut har paa dette Grundlag udgivet en Farvemappe, som baade Arkitekter og Malere kan have Glæde af. Ostwalds Maal var i første Linie at danne et Tegnsystem i Bogstaver og Tal, en Art Nodesystem i Farvens Verden. Derved skulde ikke blot enhver Farvenuance have sit Tegn, hvad forøvrigt er af uvurderlig Betydning ved Aftaler om Farver, men Systemet skulde tillige kunne anvendes til Udvælgelse af Farverækker, hvis Led harmonerede med hinanden. Her skal kun nævnes, at de reneste Farver i Kreds, anbragte i Spektrets Orden, tildeles Numrene 1—24. Hver af disse kan nu 1) trinvis blandes op med Hvidt. De kan paa samme Maade 2) blandes med Sort, eller 3) blandes med baade Hvidt og Sort i alle Forhold. Tallene angiver Grundfarven, to Bogstaver Hvidt- og Sortindholdet. Paa den Maade fremkommer alle Farver. Alle Afskygninger af f. Eks. en rød Farve kan afbildes i en Trekant med et rødt, et hvidt og et sort Hjørne. Inde i Figuren haves alle Blandinger. Alle Farvetrykanter kan dernæst indbygges i en Dobbeltkegle med Toppunkter, som er hvide og sorte Poler, og alle rene Farver findes langs Omkredsen af denne fælles Grundflade. Her er Alverdens Farver i en magisk Krystal. Een Linie heri vil give en Farverække af tiltagende Lyshed, en anden af tiltagende Renhed, en tredje fortaber sig i Mørke. En Kreds inde i Legemet vil vise alle Spektrets Farver, urene, men alle med samme Indhold af Sort og Hvidt, og derfor harmonisk sammenhørende, beslægtede.

Hvorfor virker Sidesalene i Thorvaldsens Museum, hver med sin Farve, behageligt, harmonisk. Jo, Jordfarverne er dæmpede, de er beslægtede, dannede af Farver af tilnærmelsesvis samme Renhed. Hæld Farvepulvere af Okker, Engelskrødt og Umbra ud i Dynger paa en flad Bakke. Det ser godt ud. I Gadebilledet maa Farverne være beslægtede. Maaske vil man hist og her sætte køligere Farver op mod varmere; ogsaa i de helt graa Rækker findes lysere og mørkere Led, der kan passes ind. Smukke Forsøg er allerede gjort paa Graabrødretorv, pletvis i Nyhavn. Det var ønskeligt, om disse Forsøg kunde videreføres i større Omfang.

Peder Hald.

Brandfaren i Taarnene.

SKT. PETRI ER STADIG UBESKYTTET.

Af Overretssagfører H. F. Ulrichsen, M. F.

Gang paa Gang har Ilden hærget Danmarks Hovedstad. Skønne Bygninger og stolte Spir er blevet Flammernes Bytte — den 5. Juni 1795 om Aftenen styrtede Skt. Nicolai Spir ned under den store Ildsvaade, den næststørste i Københavns Historie, den 5. Sept. 1807 antændtes Vor Frues Spir af en af Englændernes Brandbomber.

Saa gik der mere end Hundrede Aar, i hvilke Ilden var skaansom mod vore Taarne og Spir. I vor Tid har vi haft to Kirketaarne-Brande, Jerusalemskirkens i 1914 og Skt. Johannes Kirkes Spir Natten mellem den 5. og 6. November 1933. De to sidste Kirketaarne var ikke uerstattelige arkitektoniske Mindesmærker, men ikke mindst den sidste af de to Brande gav Anledning til alvorlige Overvejelser. Hvad vilde ske, hvis der udbrød Brand i Skt. Petris, Helligaandskirkens, Vor Frelsers Kirkes eller Christianskirkens Taarn.

Vor Formand, Grosserer Christian Holm, altid lige sprudlende af Energi og Virkelyst, nøjedes ikke med at slutte sig til de manges Angstraab. Han forlangte, at der skulde handles. Foreningen til Hovedstadens Forskønnelse indbød til et Møde, ved hvilket der nedsattes et Udvalg, bestaaende af ham og Billedhugger Rikard Magnussen, Københavns Brandchef — det var dengang A. E. Friis —, Direktør Hafn for Dansk Brandværnskomité, Stadsbygmester Laur. J. Larsen og Arkitekt J. Chr. F. Olrik for Kirkebestyrelserne, Direktør Knud Christensen for Københavns Brandforsikring og Stadsarkitekt P. Holsøe. Udvalget tiltraadtes senere af Formanden for Foreningen til gamle Bygningers Bevarelse, Kommunalæge V. Eilschou Holm.

I Januarnumret (1934) af Tidsskriftet „Brandværn og Brandfare“ skrev Brandchef Friis en Artikel om „Sikring af høje Taarnspir mod Brandfare“, og den 17. November samme Aar sendte Brandchefen til alle de paagældende Autoriteter en Skrivelse, i hvilken han understregede, at en Taarnbrand frembyder den største Fare ikke blot for de Bygninger (Kirker), hvortil Taarnet hører, men ogsaa for de omliggende. Da Michaelis-Kirken i Hamburg brændte i 1906, foraarsagede det nedstyrtende Spir betydelig Skade i hele Nabolaget.

Dansk Brandværnskomité og Foreningen til Hovedstadens Forskønnelse, assisteret af Brandvæsenet, begyndte nu en energisk Agitation for at faa gennemført *for det første* for alle Kirketaarne og andre Taarne paa offentlige Bygninger en Række Forsigtighedsforanstaltninger — Eftersyn af Lynafledere og Ledninger, Fjernelse af Afsald, Kontrol med Overholdelse af Forbud mod Tobaksrygning etc. — *for det andet* for de historiske og kunstnerisk betydningsfulde Bygningsværker de nødvendige beskyttende Anlæg (Etageadskillelser og Sprinklers).

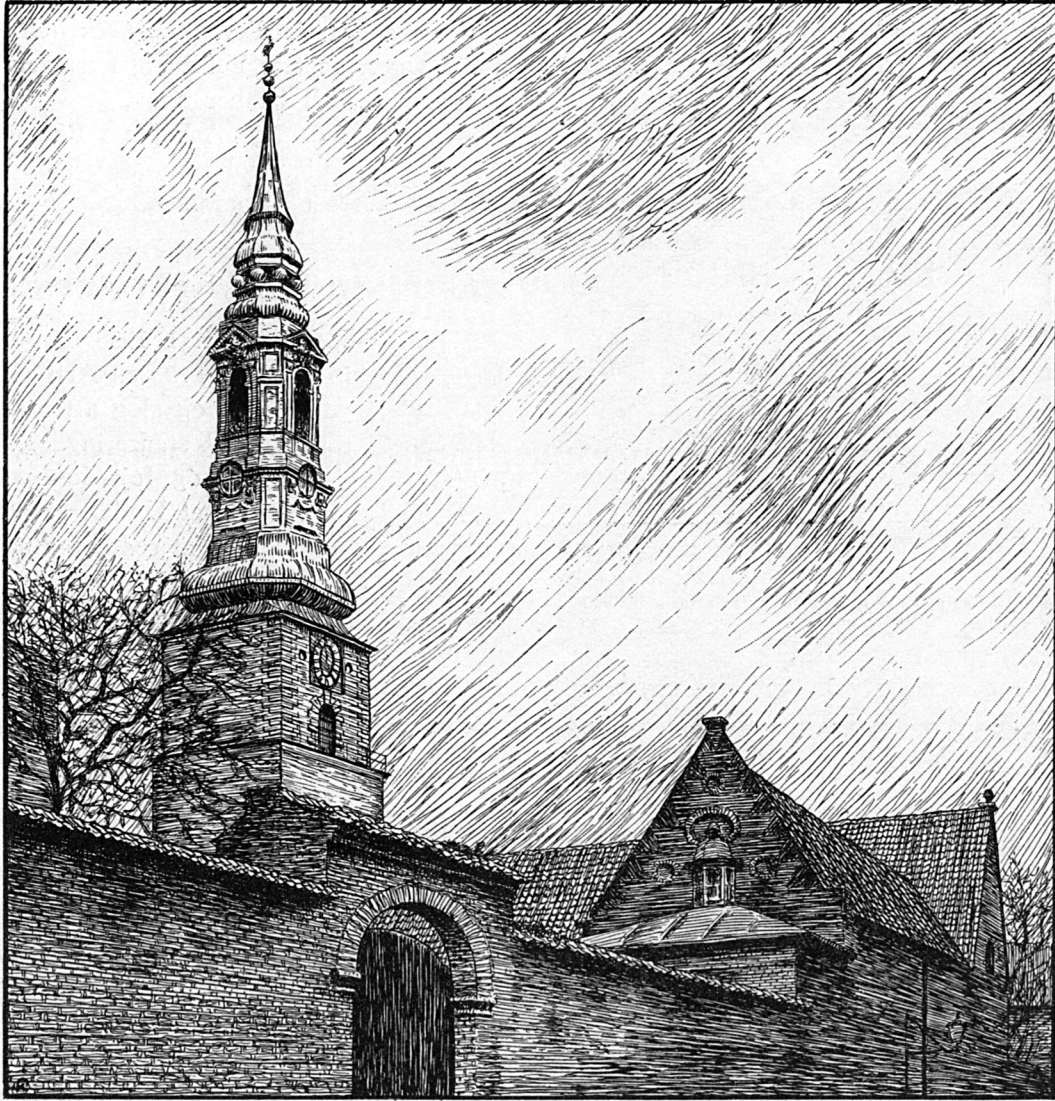
I Juli 1935 viste Brandvæsenet Udvalget og forskellige kendte Københavnerne de Sikringsanlæg, der var blevet indrettet i Vor Frelsers Kirkes Spir. En stor Ildsluknings-Prøve fangede Interessen hos Københavnerne, og Pressen tog igen fat paa Sagen. I „Politiken“ spurgtes i en stor Artikel: *Hvem giver 115,000 Kr. til Sikring af fem brandtruede Taarne?* Sikringen af Vor Frelsers Kirke havde kun kostet 23,000 Kr.!

Agitationen satte Spor i de følgende Aars offentlige Budgetter, Stats og Kommunes. Forholdene i 1939 er — heldigvis — ikke som de var i 1934. Siden Udvalget tog fat og Propagandaen begyndte, er der udført eller paabegyndt omfattende Sikringsarbejder i Raadhustaaonet, Vor Frue Kirke, Helligaandskirken, Børsen, Fredensborg og Frederiksborg. Arbejdet paa Kronborg er forberedt.

Sikringsarbejderne har gennemsnitlig kostet nogle og fyre Tusinde pr. Taarn, for Raadhustaaonet (det blev færdigt i Foraaret 1938) 61,000 Kr. Noget dyrere bliver Arbejdet paa Marmor-kirken. I Christianskirken er der installeret Jerndøre og Beton-Etageadskillelser, og senere kommer et Overrislingsanlæg.

Men tilbage staar et af Landets allerskønneste Spir, Skt. Petri Kirkes.

„Den tyske Kirke“ ejes af den tyske Menighed, hvis Midler er sparsomme. Paa Foranledning af Brandsikringsudvalget er der af Brandinspektør Wissing udarbejdet et Sikringsprojekt for Skt. Petri Taarn. Dets Gennemførelse vil koste ca. 40,000 Kr., Planens Udarbejdelse er betalt af de 1000 Kr., som Kommunalæge Eilschou Holm skæn-

Skt. Petri Kirke.

kede til Sagen paa et Tidspunkt, da man tænkte sig Muligheden af at starte en stor Indsamling til Fremskaffelsen af de nødvendige Midler.

Det syntes paa et givet Tidspunkt, som der var Mulighed for at opnaa en Bevilling paa Kirkeministeriets Budget, men i Skrivelse af 5. Juli 1938 meddelte Ministeriet Foreningen, at det *ikke* disponerede over de fornødne Midler.

Foreningen opgiver ikke denne Sag, dertil er den for vigtig for Byen og dens Borgere.

Paa min Foranledning blev Sagen nu i Efteraaret optaget til Samraad mellem Finansudvalget og Kirkeministeren. Desværre var den Dag, Sagen kom for, alle de tre Finansudvalgsmedlemmer, der var sat ind i Spørgsmaalet, forhindrede i at del-

tage i Udvalgsrådet, og i denne Omgang blev der derfor intet Resultat af Samraadet.

Dermed er Sagen *ikke* udgaaet af Dagsordenen. Den vil blive optaget og omtalt, til den løses. Den Sum, det drejer sig om, er saa lille, at den tilfældige Kendsgerning, at Kirkens Ejere ikke disponerer over de nødvendige Midler, ikke kan standse den.

Vor Formand, primus motor i hele Agitationen for at bevare de Taarne og Spir, der har givet København sit Tilnavn, kan vist ikke tænke sig en smukkere Velkomsthilsen, naar han vender tilbage fra sit Sygeleje til Formandsstolen, end den, at Bestyrelsen stadig har arbejdet og arbejder med hans Yndlingstanke. *H. F. Ulrichsen.*

Uskønt Indkig i en Gaard.

Som et uskønt, men ganske oplysende „Mod-eksempel“ til de Eksempler, som Foreningen har fremdraget, dels i „Forskønnelsen“ Nr. 4/1937, dels tidligere i Nr. 2/1938, bringer vi her et Billede af Indkigget i en Gaard fra Skindergade. Det er ikke opmuntrende! Desto glædelige er det, at der dog er Husejere, der interesserer sig for Spørgsmaalet og har ofret adskilligt paa, at det Indkig til Gaarden, som man har fra Gaden gennem aabentstaaende Porte, er tiltalende og ordentligt. Noget saadant kan gøres med smaa Midler og med en ringe Bekostning, omend naturligvis Resultatet vil blive endnu bedre, dersom kunstneriske Kræfter tages med paa Raad.

Foreningens Formand.

Vor mangeaarige Formand, *Christian Holm*, har nogle Uger maattet holde sig i Sengen, trods et Jernhelbred. Vi haaber snart at se Formanden igen ved det daglige Arbejde i Foreningen, det Arbejde, *Christian Holm* omfatter med saa umaadelig Interesse og Energi.

Christian V's Rytterstatue.

I „Forskønnelsen“ Nr. 1 1938 skrev Overdyrlæge, Dr. phil. *Hjalmar Friis* en Artikel om *Christian V's Rytterstatue*, og slog atter til Lyd for den stærkt tiltrængte Restaurering.

Statuen rejstes 1688 og fejrede saaledes 250- Aars-Jubilæum 1938, intet Under, at der nu maa gøres noget alvorligt for at redde Statuen. Arbejdet dermed er i fuld Gang, idet der nu tages en Gipsafstøbning. Forhaabentlig vil det lykkes at indsamle den store Sum, der maa tilvejebringes for at skaffe København en Rytterstatue i Bronze.

Parkering.

Efter det tidligere omtalte Fællesmøde mellem Bestyrelsen og Det raadgivende Udvalg, der fandt Sted i December 1938, og paa hvilket der bl. a. blev drøftet Spørgsmaalet om Parkering, har et Dagblad bragt nogle Udtalelser om Mødet, hvoraf det skulde fremgaa, at Foreningen bevidst modarbejdede de moderne Fremskridt og vilde hindre den naturlige Parkering.

Dette turde siges at være en stor Misforstaaelse; dels har den paagældende Referent ikke været tilstede ved Mødet og har saaledes ikke kendt Forhandlingerne, og dels er Foreningens Program det stik modsatte, idet vi netop har slaaet til Lyd for velegnede og gode Parkeringspladser — men samtidig søgt at hindre skæmmende og hensynsløs Parkering.

Generalforsamlingen.

Den aarlige Generalforsamling afholdes Tirsdag den 21. Marts Kl. 20 paa d'Angleterre, Gallerisalen.

Dette Nummer er udsendt den 28. Februar 1939.

FORENINGENS KONTOR er St. Kannikestræde 13, K, aabent Kl. 9—10, Telefon Byen 7162. Formandens Telefon er Byen 6348.
 REDAKTION: *Ejvind Draiby*. REDAKTIONSUDVALG: *Carl Dumreicher. Stefan Hetsch. Christian Holm. Rolf Schroeder.*

Paa et Bestyrelsesmøde Mandag d. 15. Maj vedtog Foreningen at supplere sig med Højesteretsdommer *Georg Lett*, der efter enstemmig Opfordring fra samtlige Bestyrelsens tilstedeværende Medlemmer indvilgede i at overtage Hvervet som Foreningens Formand. Det er et lykkeligt Valg, Foreningen har truffet, og den har al Grund til at være Højesteretsdommeren taknemlig for den Velvilje og Ære, han har vist Foreningen ved at overtage Formandshvervet.

Højesteretsdommer Lett er ikke Københavner af Fødsel, men det er en gammel Historie, at Indflytterne til Hovedstaden ofte er de allerbedste, de „rigtige“ Københavnerne. Han har sin Gerning i selve Hovedstadens Kærne, i Højesteretssalen paa Slotsholmen, færdes de fleste af Aarets Dage i de skønneste og mest særprægede Dele af Byen.

Højesteretsdommer Lett er ikke blot en fremragende Jurist, klar, sikker i sin Vurdering af Forhold og Personer, men ogsaa en Mand med Indsigt i Dagliglivets praktiske Foreteelser. Han faar hurtigt en Ting færdig, og det siger sig selv, at alt, der har passeret ham, har den bedst mulige Form. Han er Kunstkender og Kunstelsker, har rejst

meget ude og hjemme, er en Borger af et saadant Format, at Foreningen vanskelig kunde finde en bedre Formand. Han har Dommerens Ro og Klarhed, er vant til at lede en Forhandling og er saa dejlig fri for alle Omsvøb.

Fra 1936 har Højesteretsdommer Lett siddet i Overfredningsnævnet. Hans Virksomhed der er parallel med den, han nu gaar ind til i Foreningen til Hovedstadens Forskønnelse. Med Iver og Energi har han virket for de store Fredninger, han mener er af Betydning for de kommende Slægter. Særlig har han kastet sig over den betydningsfulde Opgave at gennemføre Fredningsplanen for Hovedstadens „grønne Omraader“. Som Formand for det af Statsministeriet nedsatte Udvalg vedrørende denne omfattende Fredning har han — i bedste Forstaaelse med Staten og de kommunale Myndigheder — udført et enestaaende Arbejde til Gavn for Stor-København.

En fremragende og moderne Mand med en sikker Haand sidder nu ved Styret i vor gamle Forening. Vi hilser vor nye Formand Velkommen i Haabet om godt og frugtbart Samarbejde.

H. F. Ulrichsen.

Hesten paa Kongens Nytorv.

Af Museumsdirektor, mag. art. Otto Andrup.

Der staar for Tiden et rødt Hus paa Kongens Nytorv; det slutter om „Hesten“, som i Øjeblikket bearbejdes med Alvor og Iver under det skærmende Tag. Det er ikke en Realisation af alle gode Københavneres Yndlingsdrøm, et Sommerhus midt paa Kongens Nytorv. Indenrigsministeriet, som ejer „Hesten“, lader den rense og tager Afstøbning af den, da den i Tidens Løb er blevet noget forvansket, og det indre Skelet, som bærer den, truer med at bryde sammen. Hvad der saa skal ske i Fremtiden — det er Problemet.

Naar jeg i Udlandet har mødt Folk, som har haft Tilknytning til København, Diplomater, Besøgende, Handelsfolk, kommer blandt deres lykkelige Minder om Byen altid nogle Ord om „Æsten“, som et Shibolet, der markerer deres nøje Indleven i københavnsk Aandsliv og lignende. Den er i Virkeligheden bleven som et Vartegn for Byen. Vi har altid betragtet den med et lidt muntert hoverende Smil, og den gængse Tro (Mening tør man jo ikke sige om Folk, som ingen Mening har, men alene retter sig efter, hvad der tros og menes af andre) har altid været, at det egentlig var en rædsom Statue; saa var Rytterstatuen paa Amalienborg noget anderledes kønt; det er en Rytterstatue, det andet er jo kun „Hesten“.

I Virkeligheden er det ikke noget ubetydeligt kunstnerisk Værk; den er fint gennemarbejdet i Detaillerne, absolut af en pompøs barok Holdning og ganske livfuld i Gengivelsen af Hesten. Statuen har lidt adskilligt, og det, at den gamle Forgyltning er erstattet af millimetertyk Oliefarve, har ikke bidraget til Udseendets Forbedring, mindre endnu de besynderlige Restaureeringer, den i Tidens Løb har været ude for.

Det har været Skik at betragte Christian V som en meget ringe Konge. Historien skrives af lærde Folk og Professorer og afskrives af Skolelærere. Kongen var ikke af dem, der vilde naa en høj Karakter ved sin Lærdom og boglige Duelighed hos disse. Havde han staaet paa Højde med Tidens aandelige Dannelse, som Faderen, vilde man sikkert ogsaa have givet ham en daarlig Karakter og fundet hans Produkter bornerte, pedan-

tiske og kedelige. Professorer har deres Helte og selvfølgelig derfor ogsaa deres Prügelknaber. Kongen var en jævn, hjertensgod og tillidsfuld Monark, let at komme til for Menigmand, godgørende i det smaa og vindende af Væsen. Han var en rigtig Sportskonge; Legemsøvelser og Jagt drev han med Passion og viste sig dygtig deri og udholdende, som de fleste danske Konger fra den Tid, hvor de tilbragte mere Tid i Sadlen end ved Skrivebordet. Han var personlig modig og villig til at tage Felttogenes Strabadser. Skønt Enevoldshersker var han af Støbning som en parlamentarisk Konge. Da Ministrene, uenige, forelagde ham skriftligt en Sag med mange divergerende Forslag, sendte han den tilbage med Ord som: Naar I ikke vide, hvad der er det rette, hvordan skal jeg saa vide det. Maaske ikke netop en Gestus, præget af Selvherskeri, snarere af en Tanke om, hvad har man ellers Ministre til. Jævn og bramfri, med sund og ikke ukritisk, tit humorfyldt Sans, tillidsfuld, til han blev sveget, og trofast mellem Venner, naadig overfor Uvenner. Maaske lidt for god for denne Verden. Han glemte ikke, at Enevælden blev givet som Værn for de lavere Stænder; men det var ikke helt let at finde den principielle Løsning for deres Brøst.

Han glædede sig ved Jagterne, hans Hjerte var med ved Turneringerne, „Karussellerne“, Opvisning af Dygtighed i Ridning og Vaabenfærdighed. Paa Kongens Nytorv, som da var Midtpunktet i et nyanlagt Kvarter, holdtes disse Fester, naar ikke det strenge højkongelige Ceremoniel ved pludselig Landesorg kuldkastede Planerne. Ved en saadan Lejlighed, hvor Monarken som en Alexander eller Cæsar kunde ride frem i sit prægtige Følge og selv fordunkle det ved sin Glans og sit rige Udstyr, var han sikkert helt i sit Es.

Rytterstatuer var kendt fra den antikke Oldtid i Rom, Mark Aurels f. Eks., og efterlignedes i de sydlige Lande i Renaissancetiden. Med det 17. Aarh. kom ogsaa Frankrig med. Her i Norden var man lidt genert ved de skulpturelle Portrætfremstillinger; Malerier kunde efterhaanden nok gaa an, og Billedhuggerkunst paa Gravmæler og

i Kirkernes Epitafier, hvor den afbildede fremstilledes fromt knælende og beredt til den yderste Dom. Men saadan et helt verdsligt Billede af en levende Person, det smagte af Overmod og Selvovervurdering. Men naturligvis skulde Kongen og Enevoldsmagten dyrkes udover de Grænser, som gjaldt for andre.

Man besluttede, at Kong Christian V skulde have en Rytterstatue, Helten fra den skaanske Krig, hvor han dog, trods den tarvelige Fred, havde vundet sig saa store Laurbær. Og man havde Kunstneren ved Haanden. Men da det hele var saadan noget foreløbigt, næsten forsøgsvist, blev Materialet det let behandlelige Bly og ikke Malm; hvem kunde vel forresten her i Landet øve denne fornemme og vanskelige Kunst at støbe i Malm i de Aar. Bly var beskednere, om Blyet end blev lueforyldt.

Der tales ikke om en Statue i Samtidens Arkivalier; men om „Bly til en Hests Lignelse“, „Et Postament, en Hest skal staa paa“, og „Arbejdet med den oprejste, kunstige Hest paa Kongens Nytorv“, som Kunstneren senere skriver i en Ansøgning om Naadepenge.

Da den skaanske Krig var forbi, blev et fornemt Gesandtskab 1680 udsendt for at føre Kongens Søster Ulrikke Eleonora til Sverige, saa at det længe aftalte Ægteskab med Svenskekongen kunde blive til Virkelighed. En af dets Ledere kom, som det synes, i Forbindelse med en fransk Billedhugger Abraham Cæsar Lamoureux fra Metz (som Leo Swane har paavist), og han, der havde levet mange Aar, fra 1669, i Sverige i Per Brahes, de la Gardies og Riksänkedrottningens Tjeneste, flyttede nu 1681 til Danmark, hvor han ventede sig federe Græsgange og straks blev Kongens Billedhugger. Han udførte 1681 det Vandspring i Frederiksborg, som forestillede en Hjort, der fulgtes af halsende Hunde, han lavede nogle Blybilleder til Rosenborg Have og et Relief af Kongen til Rosenborg, og maaske er han Mester for den Buste af Jens Juel, Admiralens Broder, selv en fremragende Diplomat og en af Gesandtskabets Ledere, som før stod paa Juellund paa Sjælland og nu er kommet til Frederiksborg. Lamoureux har vist personlig været en lidt vanskelig Person; der er Spor af Blod og Slagsmaal om ham baade i Sverige og her, om han end selv

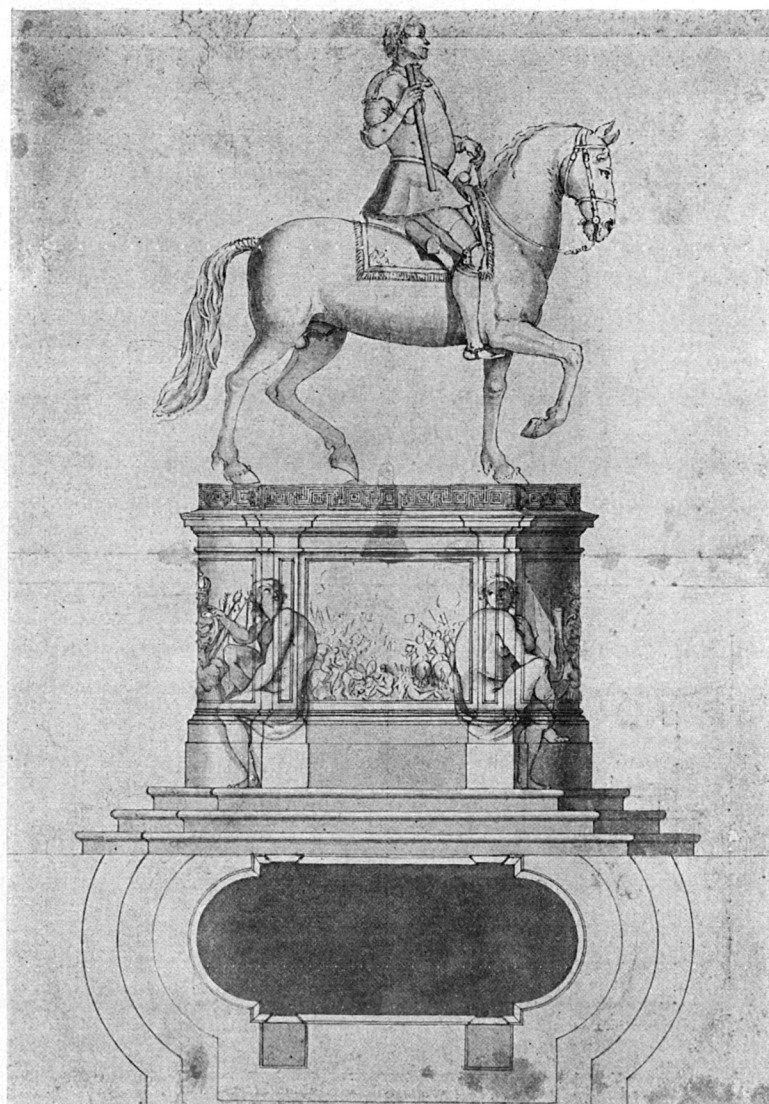
synes at være sagesløs; men han var en veludlært og evnerig Kunstner, som havde set adskilligt i sit Fædreland og var med i Tidens Strømninger; ingen, som nærmere har undersøgt Detailbehandlingen af „Hesten“, vil frakende ham Dygtighed.

Statuen eller „Hesten“ blev paabegyndt ca. 1685 og var rejst et Par Aar efter. Den placeredes i Midtaksen for Charlottenborgs Porte, og Slottets Ejer, Ulrik Frederik Gyldenløve, har vel haft sin Del i dens Tilblivelse; han var jo nær knyttet til Halvbroderen baade i Venskab og Interesser.

1692 døde Lamoureux, og da var Arbejdet ikke færdigt, der arbejdedes med Soklens Figurer, som efter italiensk og fransk Forbillede skulde have været besejrede Krigsfanger („Slaver“), hvad de vist var 1687, da Tessin saa dem, men som ændredes til Dyder, som Modet (Alexander), Styrken (Hercules), Visdommen (Minerva), Berømmelsen (Kvinden med Pyramiden).

Denne Ændring stod maaske i Forbindelse med hele Stillingen til Sverige. Efter de første Udkast har der ogsaa indsneget sig en Figur, som vrider sig under Hestens Hov. En „Misundelse“, siger man nu; i Virkeligheden, som paa franske Statuer fra Tiden, en nedkæmpet Fjende, og at Statuen har sit specielle Motiv, en Hyldest til en sejrrig Feltherre, udtrykkes ikke blot ved den klassiske Fremstilling af „Krigeren“, og ved Laurbærkansen om Hjelmene, men ogsaa ved Omskriften af den Medaille, som udsendtes 1688: Post domitos hostes, terraque marique triumphos. „Efter at have betvunget Fjenderne og efter Sejre til Lands og til Vands“. Og: Arctoi fasces cum jove solus habet. „Han alene har sammen med Gud Magten i Norden“. Om de ret ringe, men ogsaa ilde medhandlede Figurer, som findes paa Fodstykket, er gjort af Abr. Cæsar Lamoureux eller efter hans Død af Broderen Claude, som 1686 kom herind for at arbejde under Broderen, faar staa hen.

Paa selve Statuen har Kunstneren trykt sit Præg, som den der var uddannet i Frankrig (Henrik IV's Statue af Giovanni di Bologna og Pietro Tacca (1611) — Ludvig XIII's af Pierre Biard (1639) paa Volterras gamle Hestefigurer fra 1564; selv Hesten paa Girardons 1687 færdige Rytterstatue af Ludvig XIV synes ikke at være Kunstneren ukendt), men ogsaa fra Sverige har Lamoureux medbragt

Lamoureux' Udkast til Rytterstatuen af Christian V.

Erfaringer og Indtryk (Carl XI's Billede paa Lund-Medaillen har delvis betinget Kongens Hovedbeklædning).

Igennem en Aarrække har Statuen lidt ved Vejr-
liget, ved dens upraktiske Konstruktion, ved
Tidens Tand og Blyets Forgængelighed og Stats-
magtens forskellige Bestræbelser for at bevare den
samt onde Menneskers Lyst til at pille ved den.
Der er sket en Sammensynkning næsten overalt,
og visse Enkeltheder er gledet ud af deres natu-
rlige Forbindelser og Forhold. Pukkelrygget (lidt!)
var Kongen af Naturen, men her har Hovedet
formentlig forskubbet sig; det ser ud, som Rytte-
ren aldrig havde lært at ride; Armen med Kom-
mandostaven er tidligt, maaske umiddelbart efter

Lamoureux's Død bleven vendt; den skulde, som
Medaillen viser, være udstrakt, o. s. v.

Der er mange, der har gemt paa et lille Svær-
meri for Hesten. I „Fra Arkiv og Museum“, 2.
Serie Bd. 1, skrev Arkivar Marquard tidligt i Ty-
verne om Statuen og paakaldte Offentlighedens
Hjælp; 1928 maaned Dr. Hjalmar Friis i Berlingske
Tidende Folk til at interessere sig for en Restau-
tering, og i Juli Maaned s. A. afholdt „Politiken“
en Folkefest paa Kongens Nytorv for at skaffe
Penge til dens Istandsættelse. Endelig blev Stun-
den efterhaanden moden. Fabrikant D. Duckert for-
stod ved ivrig Agitation at vinde Tilhængere for
Monumentets Bevarelse. Indenrigsministeriet lader
det nu afstøbe, da det truer med at styrte sam-

men; og for kort Tid siden er der dannet en Komité til Hjælp for Monumentets Genrejsning. Indenrigsministeriets Departementschef K. Ulrich blev Formand og danner sammen med Direktør i Handelsbanken O. Hedegaard som Kasserer og Duckert som Sekretær et Forretningsudvalg for den større og meget repræsentative og indflydelsesrige Komité.

Omkostningerne ved Monumentets Genrejsning (i Bronze) vil blive godt 200,000 Kr., og deraf har man allerede indsamlet over de 100,000 Kr. Statuen synes nu altfor ødelagt til at forblive der paa Stedet, saa Billedhuggere maa paa Grundlag af Afstøbningerne og med Hensyntagen til Blyets paaviselige Forskydning opmodellere en ny Figur, der skal støbes og opstilles.

Det er sørgeligt, at det gamle er forgængeligt; men Hesten synes nu for medtaget og Skaden

umulig at rette. Helt miste „Hesten“ vilde dog være for trist og meningsløst. Der foreligger ogsaa fra autoritativ Haand Planer om en Ændring af hele Anlægget om Statuen, saa den mere kan komme til sin Ret. Jeg opfordrer derfor alle Venner af København og dets gamle Minder til at yde Komitéen deres Hjælp og Støtte. Og derfor rasler Bøssen. Komiteens Postgirokonto er Nr. 54300.

Otto Andrup.

*

Det har glædet Foreningens Bestyrelse, at man nu for Alvor er gaaet i Gang med Restaureringen af „Hesten“, og som et Udtryk herfor har man vedtaget at yde et Bidrag paa 500 Kroner af Foreningens Midler, idet Bestyrelsen samtidig opfordrer „Forskønnelsen“s Læsere til i størst mulig Udstrækning at støtte Indsamlingen.

Københavnske Mindetavler.

Af Redaktør Georg Nygaard.

Københavnske Husejere synes ikke særlig tilbøjelige til at smykke deres Ejendomme med Mindetavler. Det er forholdsvis faa af Byens minderige Huse, der er forsynede med Tavler, som fortæller, at her har den eller den kendte Personlighed haft sit Hjem, eller her har en eller anden historisk Begivenhed fundet Sted.

I Paris vrimler det med Mindetavler. Det er øjensynlig med Stolthed, man fæstner et historisk Navn til Huset, selv om der af den oprindelige Bygning kun er Grunden tilbage.

I Tyskland er Ærbødigheden for de historiske Minder ikke mindre. Det gaar saa vidt, at har *Goethe* blot en Nat overnattet et Sted, er Mindet herom fæstnet ved en Mindetavle.

Det var ønskeligt, om vi herhjemme vilde indføre den gode Skik at mindes vore store Personligheder, hvor der var Anledning dertil. Der er ingen Tvivl om, at det vilde forøge Interessen for vor By, ikke mindst turistmæssigt set. Men det skal indrømmes, at saaledes som det hidtil er praktiseret, er det ikke efterlignelsesværdigt.

Mange af de Mindetavler, der findes i vor By, er altfor beskedne og lidet iøjnefaldende, tilmed er de oftest i usømmelig Stand, ulæselige enten paa Grund af Smuds eller grundet paa daarlig Anbringelse.

En Undtagelse danner de Mindetavler, som for nogle Aar siden bekostedes af Stenhuggermester *Schannong*, og som tilvejebragtes efter en Konkurrence, som Forfatteren *Anker Kirkeby* foranstaltede i „Politiken“. Det var en smuk Bestræbelse, og Resultatet var al Anerkendelse værd; men Foretagendet gik hurtigt i Staa.

Tager man en Bog som *Kraks* „Minderige Huse“, vil man se, at det ikke kan have været, fordi der er Mangel paa Emner; men Interessen er aabenbart ikke stærk nok.

De Mindetavler, vi efterlyser, er navnlig dem, der vil bevare Mindet om en eller anden betydelig Personlighed.

Fra gammel Tid har vor By ikke faa Mindetavler af anden Art. Navnlig er der mange af vor Bys ældre Ejendomme, som bærer Inskriptioner til Minde om Branden 1728. Konservator *Peter Linde* har samlet flere af dem i sit lille Skrift „Minder om den store Ildebrand 1728“ og i Bogen „Vor gamle Hovedstad“ er andre omtalt.

Men det er som sagt heller ikke disse Mindetavler, vi tænker paa. Heller ikke dem, som gemmer sig indendørs, saaledes som f. Eks. Mindetavlerne i Kunstindustrimuseet for *Pietro Krohn* eller *Lorens Frølich* eller den smukke Opstilling i Telefonhusets Forhal med *H. C. Ørsteds* Buste

og Inskriptionen, der fortæller, at paa dette Sted boede H. C. Ørsted 1819—24 og at han her opdagede Elektro-Magnetismen. Vi tænker heller ikke paa Opstillingerne i Christiansborg Slots Port til Minde om Dronning Margrethe og Minde det samme Sted for Stormen paa København 1659.

For sidstnævnte Begivenhed er der forøvrigt en mere beskeden Mindetavle paa Hjørnet af Vandkunsten og Gaasegade, hvad der vistnok ikke er almindelig bekendt.

Den er i sin Tid, vistnok i 200-Aaret for Begivenheden, anbragt paa Hjørnet af Husets daværende Ejer, Konservator *Peter Herman Rasmussen*. Da Huset en Gang i 90'erne fik et ilde Ry paa sig, forlangte Offentligheden, at Mindetavlen, der bl. a. bærer et Reliefportræt af Kong Frederik III, burde fjernes, og det skete ogsaa. Senere er Tavlen bragt paa Plads igen, desværre paa en temmelig skødesløs Maade.

Nedenfor giver vi en Fortegnelse over Byens Mindetavler, vistnok paa det nærmeste fuldstændig:

H. C. Andersen: Nyhavn 20, hvor han boede 1834—38 og skrev sine første Eventyr. — Nyhavn 67, hvor han boede 1848—60 og 1862—65.

H. C. Andersens Mindetavle, Nyhavn 67.

— Kalkbrænderivej, omtrent hvor M. G. Melchior's Landsted „Rolighed“ laa, og hvor H. C. Andersen døde 4. August 1875.

H. V. Bissen og *Vilhelm Bissen*: Materialgaarden ved Frederiksholms Kanal.

Bjørnson: Vesterbrogade 110, hvor Digteren skrev „Fiskerjenten“.

Holger Drachmann: Amagertorv 9, Digterens Fødested.

Peter Faber: Kannikestræde 15, hvor Digteren boede, da han skrev „Den Gang jeg drog afsted“.

Niels W. Gade: Borbergade 17, Komponistens Fødested.

N. F. S. Grundtvig: Prinsessegade 52. — Lille Tubborg paa Strandvejen. — Bakkehusets Sidefløj.

J. P. E. Hartmann: Kvæsthusgade 3, hvor Komponisten boede fra 1830 og til han døde 1900.

Jonas Hallgrimsson: St. Pederstræde 22.

Johan Ludvig Heiberg og Fru *Johanne Luise Heiberg*: Søkvæsthuset i Overgade oven Vandet.

Ludvig Holberg: Fiolstræde, Muren ved Stiftsprovsteboligen. — Ny Adelgade 8—10.

L. N. Hvidt og *A. S. Ørsted*: Kronprinsessegade 28 (mod Gaarden).

Fr. Kuhlau: Nyhavn 23, hvor Komponisten boede ved sin Død.

Søren Kierkegaard: Nytorv, Hjørne af Frederiksberggade 1. Den oprindelige Marmortavle, som sad i det nu nedrevne Hus, opbevares paa Bygmuseet.

Adam Oehlenschläger: Vesterbrogade, Hjørnet af Oehlenschlägersgade, hvor Fødehuset laa. — Vestergade 28, oprindelig „Farvergaarden“, hvor Digteren boede, da han skrev „Guldhorne“, „Sanct Hansaften-Spil“ m. m. — Amaliegade 22, hvor Digteren boede, da han døde 1850.

Thomas Overskou: Studiestræde 8.

Ludvig og *Louise Phister*: Rosenborggade 7.

Bertel Thorvaldsen: Aabenraa 13. Mindetavlen fra det formentlige Fødehus i Grønnegade opbevares paa Bymuseet.

Peter Tordenskjold: Strandgade 6.

Johan Herman Wessel: Graabrødertorv 3, hvor Digteren skrev „Kierlighed uden Strømper“. — Sværtegade 7. Mindetavle for „Norske Selskab“.

C. E. F. Weyse: Kronprinsessegade 36.

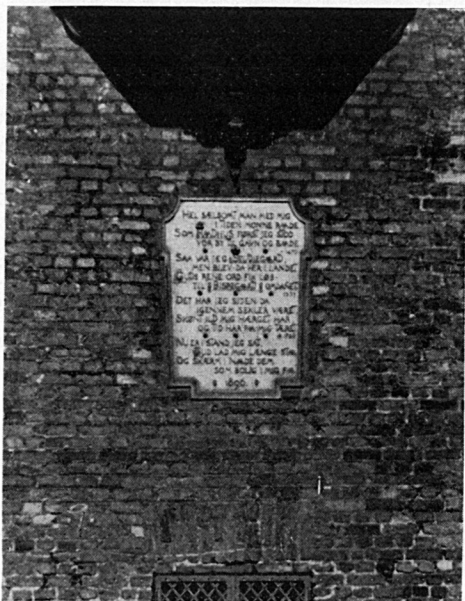
H. C. Ørsted: Studiestræde 6.

Til disse Mindetavler bør maaske ogsaa føjes *Eckersbergs* og *Johan Thomas Lundbyes* Mindesmærker i Garnisons Kirkes Mur, der ikke er Gravmæler, og *Peder Norden Søllings* i „Bombøssens“ Mur i Overgaden oven Vandet 48 C.

Gennemgaar man ovenstaaende Liste, vil man

nemt se, at der mangler adskillige Navne, som nok kunde fortjene at mindes. Enhver kan gøre sine Notater.

De her nævnte Mindetavler er højst forskellige. De fleste er ganske jævne Marmortavler med Bogstavskrift. Men selv om Løsningen ikke har kaldt paa kunstneriske Kræfter, kan Resultatet fortjene Anerkendelse. Saaledes er den simple Mindetavle for *Ludvig Holberg* paa Muren i Fiolstræde af smuk Virkning. Den er anbragt i passende Højde, let at læse, og man generer ikke de omboende ved at standse og læse Tavlen:

Ludvig Holbergs Mindetavle i Fiolstræde.

Mindetavlen for Grundtvig er anbragt altfor højt, og Mindetavlen for Niels W. Gade er ikke blot altfor ubetydelig, men den er saa snavset, at den

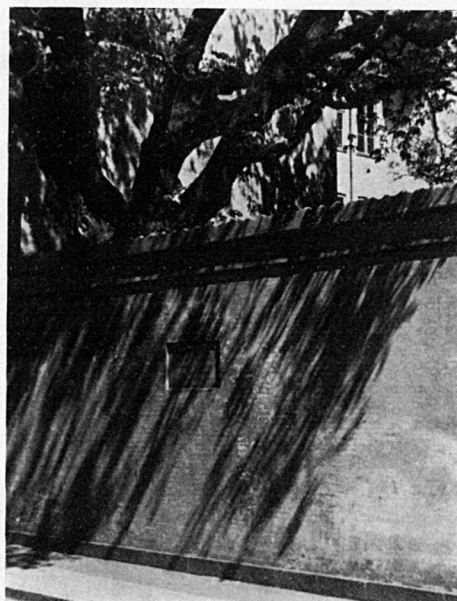

Oehlenschlägers Mindetavle paa Vesterbrogade. Det mørke Felt til venstre for Billedets Midterlinje er Mindetavlen.

er ganske ulæselig. Oehlenschlägers Mindetavle paa Vesterbrogade er paa den skændigste Maade blevet indrammet af store Reklameskilte.

Som smukke Løsninger af Opgaven maa de Mindetavler nævnes, som Schannong bekostede. De skyldes da ogsaa alle unge Kunstnere, særlig maa fremhæves Mindetavlen for *Adam Oehlenschläger* paa Vestergade.

Original og morsom er Mindetavlen for *Wessel* paa Graabrødretorv. Dens Humør og Stil er i Slægt med en 18. Aarhundredes Vignet. Den skyldes Billedhuggeren *Fritz Stæhr-Nielsen*.

Tavlen paa den gamle Bispegaard.

Til sidst bør nævnes et Par Tavler, som ikke er taget med i foranstaaende Fortegnelse. Det er Tavlen paa den gamle Bispegaard paa Hjørnet af Nørregade. Ud mod Studiestræde lod *Martin Nyrop* ved Bispegaardens Restavrering indsætte denne Tavle, der i en kort versificeret Indskrift fortæller Husets Historie. De stilfuldt formede gammeldags Vers skyldtes en Søn af Biskop Skat Rørdam. Dernæst maa som en god Løsning for en „Mindetavle“ henvises til de to Mindevægge, som findes i Politigaarden.

Ved Valget af Skrifttype, en monumental Antikva, og ved Bogstavernes Placering paa Muren er her opnaaet en god Virkning. Paa den ene Væg mindes *Ole Rømer*, paa den anden de Politimænd, som ofrede Livet under Udøvelsen af deres Tjeneste.

Disse to Mindevægge bekræfter, at man uden pompøst Udstyr kan naa til et smukt Resultat.

Georg Nygaard.

Angaaende Gammeltorv.

Af Landsretssagfører Hj. Hess-Petersen.

Med en vis Tilfredshed ser jeg Hullet ved Nørregade-Hjørnet gabe Maaned efter Maaned. Ikke fordi den ubebyggede, plankeværksomgærdede Tomt i sig selv er skøn at skue, langt fra endda; men Aarsagen til Byggearbejdets Standsning er formentlig den, at man paa højeste Sted vil vente med den ny Bebyggelse, indtil alle æstetiske og trafikale Spørgsmaal er løst til Fuldkommenhed, hvilket jo kun er af det gode. Dernæst fordi „Hullet“ paa en for alle anskuelig Maade viser, hvad der skønhedsmæssigt kan opnaas ved Gadens Udvidelse, hvad enten man fra Gammel-

torv ser mod Frue Kirke eller fra Nørregade ser ned mod Domhuset. Nu, da dette større Udsyn eengang er aabnet, kan man *daarligt tænke sig det væsentligt indsnævret igen*; tværtimod — man burde rykke den østlige Side af Nørregade fra Skindergade til Dyrkøb tilbage. Sker dette sammen med den paatænkte Tilbagerykning af det modsatte Hjørne — den ovennævnte Tomt — vil ikke blot Gadebilledet vinde derved; men den gordiske Knude, som Nørregades Indsnævring paa dette Sted nu er for Færdselen, vil endelig kunne faa en acceptabel Løsning til Glæde for alle Stedets Trafikanter, ganske særlig Bilister og Vognstyrere paa Linie 5.

Men var det ikke muligt samtidig at faa Bebyggelsen paa de angivne Steder højdereguleret efter æstetiske Hensyn? Hvorvidt Stellings nye Hus er en Skønhedsaaftenbaring eller det modsatte, er det ørkesløst nu at diskutere, det *ligger* der, og maa tages som det er. Og i een Henseende, nemlig Højden, mener jeg, det falder godt ind i Torvets øvrige Plan. Derimod understreger den aabne Tomt ved Siden af „Fiskehuset“ dets uhyrlige Højde; det virker som en Knytnæve i et ellers regelmæssigt Ansigt, ganske ude af enhver Balance med Husrækkens Højdelinier som det er, og det er ikke let at se, hvordan den kommende Hjørneejen-

dom ved dets Side, der ud mod Torvet kun kan faa en Facade paa nogle faa Meter, overhovedet skal kunne tilpasses til det. Det skulde da være ved at give den og de nye Ejendomme, der engang kommer paa den anden Side Nørregade, samme uhyrlige Højde, og saa Farvel Domkirketaarn!

Er der da — nu hvor dette Hjørne af Torvet alligevel er i Støbeskeen — ikke en Mulighed for at bøde paa Rædselen og naa frem til en fornuftig Højdeplan ved at *fjerne Tag-Etagen paa „Fiskehuset“*? Naturligvis vil Byggearbejdet herved og Erstatning til Eje-

ren koste en Del, men da det kun er en Tagetage, det drejer sig om, vil man vel kunne finde en for saavel Ejer som Lejer acceptabel Løsning. Det vil selvfølgelig kræve Forstaaelse og Velvilje hos Bygningens Ejer og maaske ogsaa Lejere, men mon ikke saadan Velvilje let kan opnaas, naar de paa-gældende bliver klar over, hvilken æstetisk Fordel hele Byen vil kunne have derved; nemlig — og som eneste Udvej — at faa skabt Betingelser for en forholdsvis lav Hjørnebebyggelse paa begge Sider af Nørregade, saa at Frue Kirkes Taarn i videst mulig Omfang kan forblive synligt og med sin Skønhed dominere Torvet.

Jeg overlader Tanken til Forskønnelsesforeningen og haaber, der maa kunne arbejdes videre med den til Opnaelse af et gunstigt Resultat. Det vil næppe blive bestridt, at netop Gammeltorv-Nytorv er — eller dog burde være — et af de mest karakteristiske Bybilleder i København, men samtidig et af de mest saarbare, og et af dem som Byens Borgere i deres daglig Færd oftest har for Øje. Det er derfor vigtigt, at Ny-Ordningen nu tilrettelægges rigtigt fra Begyndelsen, og at der lægges og følges en fast, saavel praktisk som skønhedsmæssigt, tilfredsstillende Plan for hele Torve-Hjørnets Modernisering, ligegyldigt hvor meget af denne, der saa gennemføres nu.

Hj. Hess-Petersen.

Københavns Telefon Aktieselskabs Nybygning, Nørrevold 38.

Foreningens Diplom.

Paa Generalforsamlingen den 21. Marts d. A. blev der uddelt 2 Diplomer, begge for Opførelsen af nye Ejendomme, der efter Foreningens Skøn er opført paa en saadan Maade, at de passer ind i og bevarer det smukke Helhedsindtryk af Gadebilledet, samtidig med at det personlige er fremhævet ved disse Ejendomme. I det ene Tilfælde er det Brødrene Petersens Jomfrukloster, Lars Lejsstræde 9—11, Arkitekt Thorvald Jørgensen. Forstanderen for Klosteret, Grosserer H. A. Schönwandt, modtog Diplomet og takkede paa Stiftelsens Vegne. Desværre lægger kun faa Mærke til

denne smukke og rolige Stiftelse, idet Lars Lejsstræde er saa smal, at man ikke kan komme paa Afstand.

Anderledes med det andet af „Diplomhusene“, Nybygningen Hjørnet af Nørrevold 38 og Lars Lejsstræde, der ejes af Københavns Telefon Aktieselskab. Denne Bygning kan ses fra begge Sider af Nørrevold, men maaske bedst fra Ørstedsparken overfor, hvorfra Billedet er taget. Telefondirektør C. P. Michelsen med Arkitekterne Ingwersen og Jepsen modtog Diplomet paa Københavns Telefon Aktieselskabs Vegne.

Generalforsamlingen den 21. Marts 1939.

Første Viceformand, Kunstmaler *Emil Krause*, mindedes Foreningens d. 27. Febr. i Aar afdøde Formand *Christian Holm*, der ved sin store Interesse for Foreningens Formaal, sin Initiativrigdom og Energi under sin mangeaarige Ledelse af Foreningen havde ofret denne et saa betydeligt idealistisk Arbejde. *Christian Holm* vilde blive husket som den gode Borger, der elskede sin By og altid søgte at værne om og fremme dens Skønhed.

Efter at Dirigenten, Højesteretssagfører *V. Holten-Bechtolsheim*, havde konstateret Generalforsamlingens lovlige Indvarsling, aflagde Viceformanden Beretning om Foreningens Virksomhed i 1938 og mindedes det i Aarets Løb afdøde Medlem af det raadgivende Udvalg, Apoteker *N. Bjerre*.

Blandt de Sager, man særlig havde beskæftiget sig med, fremhævedes: Spørgsmaalet om Kunstmuseets Udvidelse (ingen Bebyggelse i Kongens Have), Grønlandsmonumentet paa Christianshavns Torv, Anbringelse af en Mindetavle paa Christianshavns Vold, Brandsikring af Taarne, Gennembrydning af Kastelvolden med Anlæg af en Gangsti udenfor Volden, Inskription paa Christian den 4.s Statue i Nyboder (der nu er udført) samt Istandsættelse af Facaderne paa Graabrødretorv. Man havde endvidere protesteret imod de skæmmende Skilte paa Kongens Nytorv og andetsteds og imod forskellige uheldigt anbragte Reklamer samt søgt at bekæmpe Projektet om en Vej gennem Søndermarken.

Trafikinspektør *Rudolf Kraft* takkede Bestyrelsen, fordi den havde fulgt hans Henstilling om

at udvirke en Inskription paa Christian d. 4.s Statue. Han havde set, at adskillige af vore Statuer og Buster af kendte Mænd enten ganske mangler eller kun har ufuldkommen Inskription, og foreslog Foreningen dette Problem taget op til Behandling.

Ingeniør *Ludv. A. Nielsen*, Formand for Christianshavns Grundejerforening, fremhævede *Christian Holms* store Betydning for Christianshavn, og udtalte sig derefter imod et af Gartnerne i Dagspressen fremført Forslag om Parkering i et Hjørne af Ørstedsparken.

Efter at Kassereren, Grosserer *C. G. Jessen*, havde aflagt det reviderede Regnskab, overrakte Viceformanden Foreningens Diplom til Brødrene Petersens Jomfrukloster, som Ejer af Lars Lejestræde 9—11, ved Forstander *H. A. Schönwandt*, og til Københavns Telefon Aktieselskab som Ejer af Nørrevold 38, ved Direktør *C. P. Michelsen* og Arkitekterne *Ingwersen* og *Jepsen*.

Bestyrelsen bemyndigedes til senere selv at supplere sig med et Medlem i Stedet for den afdøde Formand.

Til Medlemmer af Bestyrelsen genvalgte Musikdirigent *Th. Dyring*, Museumsinspektør, mag. art. *Victor Hermansen*, Grosserer *C. G. Jessen* og Billedhugger, Greve *Eigil Knuth*.

Til Medlem af det raadgivende Udvalg nyvalgte Postmester *Otto Asmussen*.

Herefter fortalte Museumsdirektør, mag. art. *Otto Andrup* lidt om „Hesten paa Kongens Nytorv“. Efter dette interessante og morsomme Kauseri samledes man om det traditionelle Smørrebrødsbord.

Skæmmende Plankeværk i Nyboder.

Hvem har ikke undret sig over det grimme og iøjnefaldende Plankeværk, der staar paa Hjørnet af Kronprinsessegade og Krokodillegade. I det smukke Nyboder finder man overalt de gulkalkede Mure, der afgrænser Gaardene ud mod Gaderne, kun dette ene Sted har man brudt Traditionen, og hvorfor? Nogen rimelig Grund kan man næppe tænke sig, og Plankeværket bør selvfølgelig erstattes med en Mur, der anderledes harmonerer med den særegne Bebyggelse.

Dette Nummer er udsendt den 31. Maj 1939.

Damhusøen og Damhusengen.

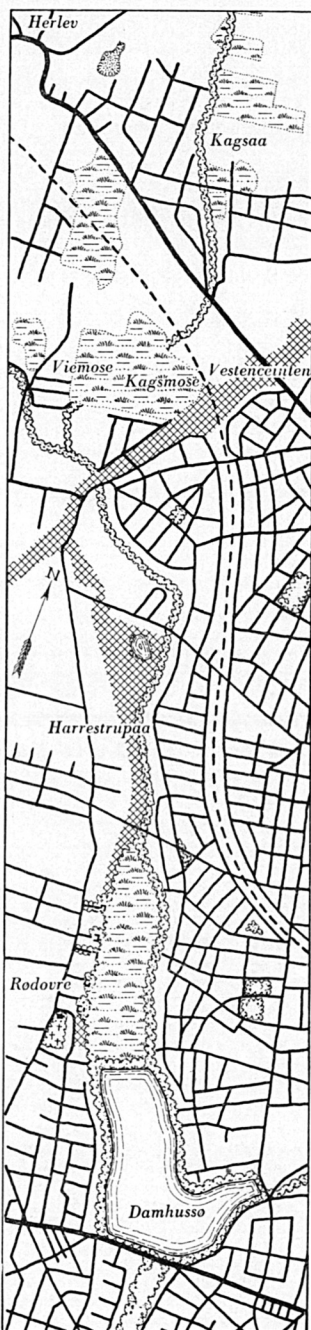
Af Ingeniør C. Blixencrone-Møller.

For mange Københavnerne og maa-
ske især Frederiksbergere har
Damhusøen og Damhusengen væ-
ret et yndet Maal for Søndagsturen
og Aftenturen; man følte sig „paa
Landet“ her, og at der længere ude
efterhaanden var vokset en stor Be-
byggelse op, kunde man ikke for-
nemme herfra, fordi den laa skjult
bag den ret anselige Træbevoksning
langs Grænsen mod Rødovre.

I den Betænkning om Københavns-
egnens grønne Omraader, som frem-
kom i 1936, fandtes beskrevet et
Forslag til et sammenhængende
Parkbælte langs hele Københavns
Vestgrænse fra Utterslev Mose i
Nord til Kalvebod Strand i Syd.
Parkbæltet følger paa den nordligste
Strækning Vestenceinten indtil Islev
Bro og herfra mod Syd den Lav-
ning, som gennemskæres af Harre-
strup Aa og Damhusaaen. Det stør-
ste af de naturlige Parkomraader,
som indgaar i dette Bælte, udgøres
af Damhusøen og den nordfor lig-
gende Damhuseng.

Forslag i Forbindelse med Damhus- øen og Damhusengen.

I den grønne Betænkning foreslog
man Damhusengen og Damhusøen
anlagt som Naturpark dog med en
gennemgaaende Gangsti og Cykle-
sti langs hele Vestsiden. Bebyggel-
sen paa de tilstødende Arealer fore-
sloges reguleret. Den paa Foranled-
ning af Dansk Ingeniørforening ud-
arbejdede Trafikliniebetænkning af
1926 foreslog en Vej ført over Ter-
rænet umiddelbart nord for Dam-

Fra „Københavnsegnens grønne
Omraader“ 1936. Forslag til Park-
bælte langs Harrestrup Aa. Kryds-
skravering angiver foreslaaede
„grønne“ Arealer i Tilknytning
til Damhusøen—Damhusengen.

husøen. Den danner en Fortsæt-
telse af Hyltebjerg Alle og er tænkt
som en sekundær Udfaldsvej fra
Hovedstaden bl. a. til Aflastning af
Roskildevej for lokal Færdsel til
Rødovre. Den vil komme til at ligge
omtrent midt imellem Roskildevej
og den ligeledes i Trafikliniebetænk-
ningen foreslaaede og nu anlagte
Ledagervej nord for Damhusengen.

Dette var de Forslag, som mest
vil medvirke til at præge Terrænet
i Fremtiden.

Forslaget om at udlægge Terræ-
net som Naturpark og at bevare det
i det væsentlige, som det ser ud i
Dag, er sikkert helt rigtigt. Selv-
følgelig vil Træbestanden blive
gaaet efter, nogle gamle Træer maa
nok falde og nye plantes, men om
nogen Ændring af Stedets land-
skabelige Karakter vil der ikke blive
Tale. Paa et ca. 30 m bredt Bælte
langs Engens Vestgrænse indrettes
en Plæne med kortklippet Græs,
hvor Folk skal have Lov at lejre sig.

I mange Aar har Stierne langs
Vestsiden været aabne for Gaende
og Cyklende. Samtidig med Ned-
lægningen af en Hovedkloak her er
Stierne blevet regulerede og udvi-
dede. Udfor Engen vil Gangstien
blive suppleret med en Cyklesti og
paa Strækningen ud for Damhus-
øen er Profilet af Dæmningerne
blevet ændret, saaledes at der
nu kun findes een Grøft (Harre-
strupaaen) med en Sti paa hver
Side og en Liggeplæne langs
Aaen. Dæmningen nærmest Søen
vil blive gjort noget lavere, hvor-

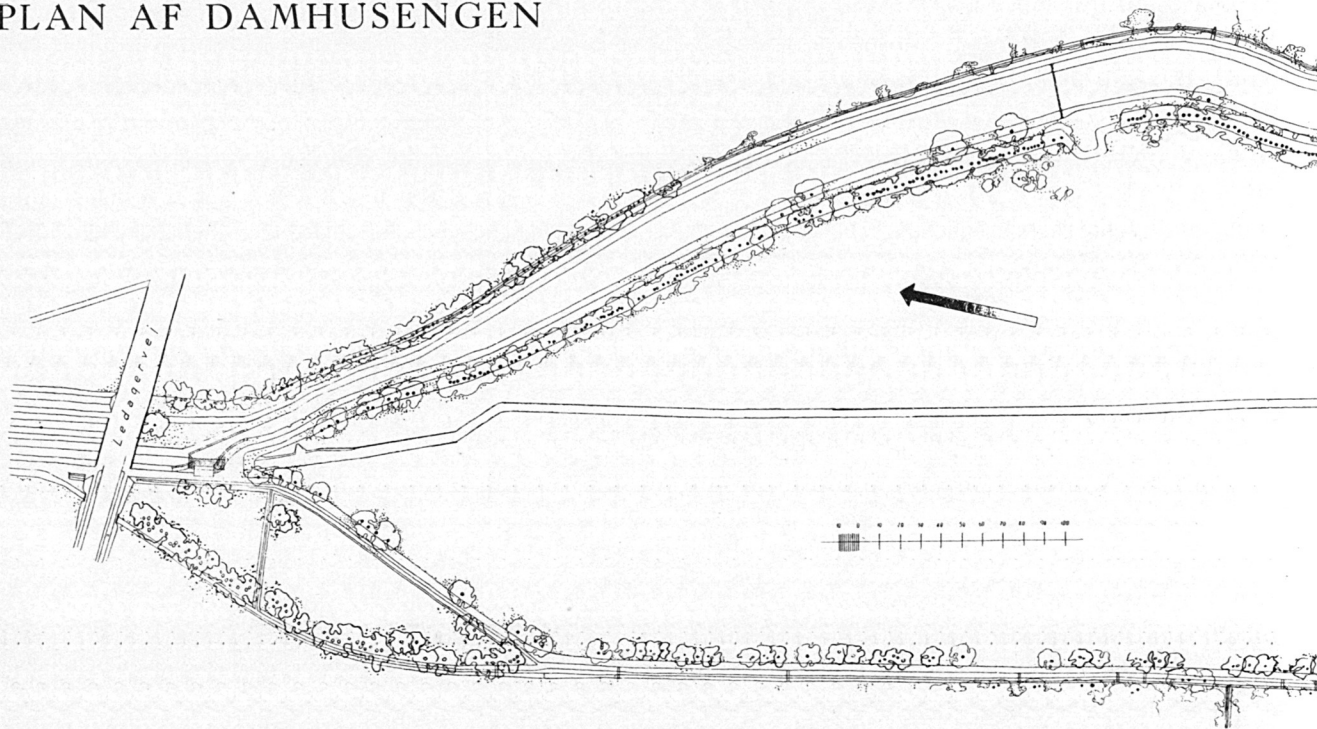

Damhusengen set mod Nord. Til venstre i Billedet langs Træerne ser man Planer-
ringen af det i Artikelen omtalte 30 m brede Bælte.

ved opnaas en større Færdsels-
bredde.

Den foreslaede Vej langs Søens Nordende vilde det maa-
ske være rarest at slippe for af Hensyn til Parken, men dette lader sig næppe gøre, før eller siden vil den af færdselsmæssige Grunde blive nødvendig. Vejens Beliggenhed, der iøvrigt er fast-
lagt efter Samraad med Natur-
fredningsforeningen, vil komme til at ligge nord for Dæmningen, og begge Trærækkerne vil blive staaende. I den grønne Betænk-
ning er Vejen foreslaet forlæn-

PLAN AF DAMHUSENGEN

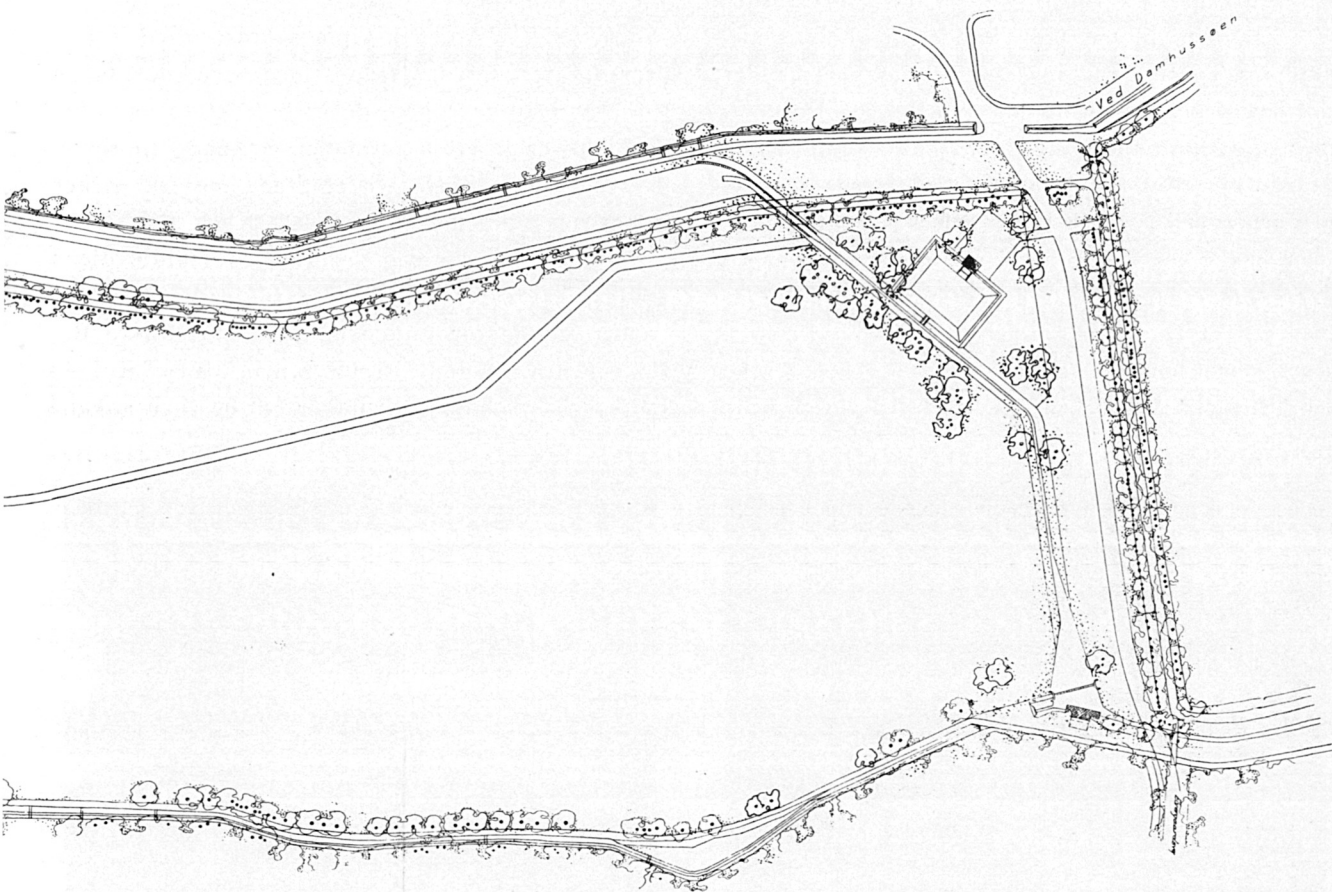

get som en „grøn“ Vej ud til Vestenceinten, som man haaber engang at faa aabnet for Almenheden. Ved en „grøn“ Vej forstaas en Vej med aaben lav Bebyggelse og med Beplantning i Profilet, eventuelt som Adskillelse mellem Kørebane og Cykel- og Gangstierne.

Forslaget om Reguleringen af Bebyggelsen skulde gaa ud paa at sikre en aaben lav Boligbebyggelse rundt om hele Søen, i det væsentlige af samme Art som den, der allerede har fundet Sted.

Den sydlige Del af Damhusengen set mod Vest fra Hyltebjerg Allé. Mellem de to store Træer i Forgrunden ser man Arealet, hvor Vejen fremtidig føres over. Dæmningen med Træerne til venstre i Billedet bevares.

Efter Tegning i Stadsingeniørens Direktorat.

Sydenden af Damhussøen med Roskildevej. Grundene til venstre for Vejen er de omtalte eksproprierede Arealer.

Damhussøen med Roskildevej i Baggrunden. Naar Bladene er af Træerne, vil en Husfacade her være meget synlig.

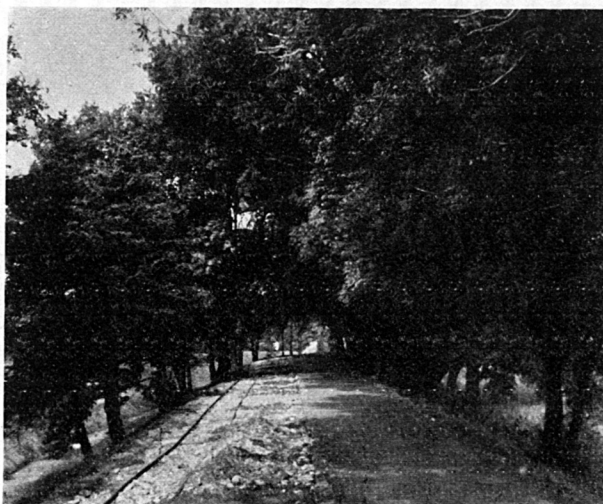
Der tænkes her især paa det Areal, som nu optages af Rødovre Landsby. Ret længe vil Landsbyen næppe faa Lov at ligge; naar Gaardenes Jorder efterhaanden bliver udstykkede og bebyggede, kommer Turen til Landsbyen selv, og saa gælder det om at passe paa, at den nye Bebyggelse kommer til at harmonere med den tilgrænsende Park. Nu, da der efter Byplanloven skal udarbejdes Byplaner for alle større Bebyggelsesomraader, maa man haabe, at Rødovre Kommune vil have Opmærksomheden henvendt paa dette Forhold.

Nord for Rødovre Landsby er der i de senere Aar vokset en Fabriksbebyggelse op. Kan man blot begrænse denne til det, der allerede er sket,

er Skaden ikke saa stor, den vil kunne afbødes ved en Beplantning mellem Fabrikkerne og Engen, der er Plads nok hertil.

Betydelig værre er de Oplagspladser med Entreprenørmateriel, som findes ved den nordligste Ende af Damhusengen, de er fæle at se paa. Da der ikke er knyttet permanente Anlæg til disse, maa de kunne flyttes til et Sted, hvor de virker mindre skæmmende.

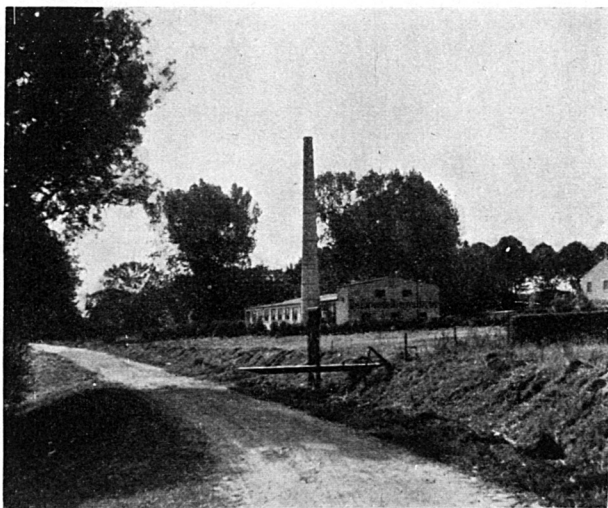
Endelig er der Bebyggelsen langs Roskildevejens søndre Side, der vil komme til at ligge meget fremtrædende for Enden af Søen. En første Betingelse for et godt Resultat maa være, at hele Bebyggelsen planlægges under eet og ikke enkelt-

Regulering af Stien langs Vestsiden af Damhussøen. Fremtidig bliver der paa Voldkronen baade Cykle- og Gangsti.

Damhusengen set mod Syd. Arealet til højre langs Stien vil blive tilsaaet, saa man kan leje sig her.

Fabrikkerne ved Engens nordvestlige Del. Der er projekteret en Beplantning mellem Stien og Fabrikkerne.

Kildevandsløbet øst for Engen set mod Syd. Den østlige Sti har længe været aaben for Gaaende og Cyklende, den vestlige vil nu blive aabnet for Gaaende.

vis for hver Grund. Den Bebyggelse, som er paa begyndt her ved Søens sydvestlige Ende, har virket saa afskrækkende, at Rødovre og Københavns

Kommuner i Forening har foranlediget en Ekspropriation af hele Arealet for at hindre en Fortsættelse.

Parker og Legepladser i Storbyer.

Af Kunstmalers Sigurd Swane.

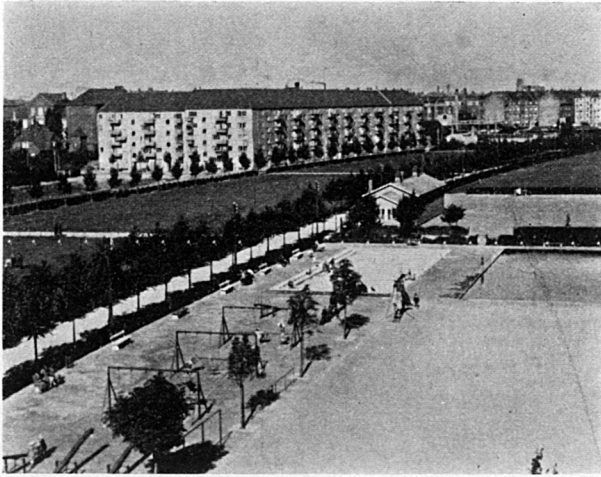
Enten man tager et Kort over København for sig eller man cykler, kører eller vandrer Byen igennem, vil man stadig, trods alt, hvad der i den sidste Menneskealder er gjort for at skabe Parker, Lege- og Sportspladser — Aandehuller — i den store By, have en trykkende Følelse af, at det ikke paa langt nær er nok endnu. Og gaar det den voksne saaledes, hvor meget mere føles det saa ikke af Børnene, der skal vokse op i den.

At rive Huse ned og lægge Grunde ud paa den Maade er jo desværre ret kostbart. Men hvor Byen udvider sig, og hvor der endnu findes Tomter, er det stadig paakrævet i videst mulig Udstrækning at tage Hensyn til Kravet om „Aandehuller“.

Paa dette Omraade har Københavns Kommune allerede naaet en Del, og ved Anlæggelse og Projektering af Parker og Legepladser vist, i hvilken Retning Opgaven vil blive løst.

Jeg vil gerne her gøre opmærksom paa et af de Steder, hvor jeg ved Ture i Byen har fundet et af de tidligere uudnyttede Arealer anvendt paa en god og henstigtsmæssig Maade. Det er paa Arealet, hvor den gamle Nørrebro Station laa; paa de tre Sider begrænses det af Stefansgade, Nordbanegade og Hillerødgade. Her, hvor der i høj Grad tiltrængtes et Fristed for Børn og Ungdom, har Kommunen anlagt en rummelig Park — Stefansparken — med Legeplads, hvor Børnene tumler sig med en Livsglæde, der kun opfordrer til at fortsætte med disse Anlæg.

Hvor husker jeg paa min Barndoms Ture ud til Skov og Strand, hvor tyngende stenkolde og mørke Gader som Jægersborggade og de omliggende dér var at vende tilbage til, og dog havde man vest for Banelinien endnu aabne Marker at se ud over — helt op til Bellahøjs højtragende Trær.

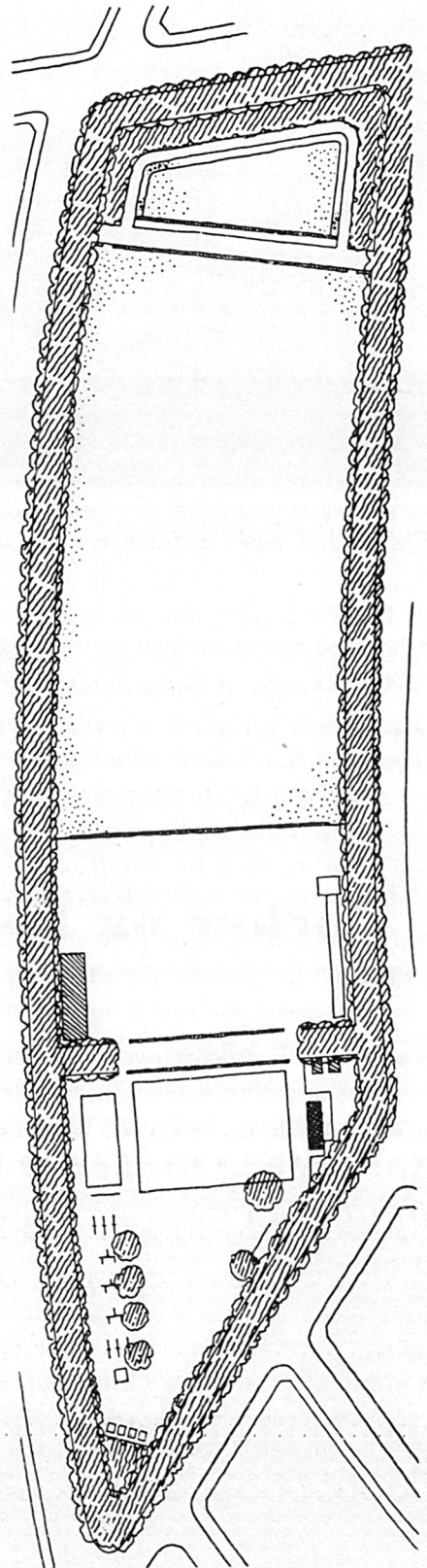
Stefansparken set fra Stefansgade.

Det formelig stemte for Brystet, naar man vendte hjem hertil, og havde man Blomster eller endog Frugt med, syntes man egentlig, at man skulde give det hele til alle de mange Børn, man mødte, som var blevet hjemme i denne Sørgelighed hele den dejlige Søndag. Først naar man nærmede sig Hjemmet i Nærheden af Allégades Haver og Frederiksberg Haves Trækroner, syntes man, Byen igen var til at holde ud.

For lignende Kvarterer som de nævnte baade paa Nørrebro, Vesterbro, Østerbro og f. Eks. Karréerne mellem Falkonérrallé og Ndr. Fasanvej med deres store skønhedsforladte Kaserner og trange eller triste Gader og Gaarde vil jo ikke ofte foreligge Muligheder som de, der var tilstede ved det ovenfor nævnte Baneterræn, men det er udenfor al Tvivl, at det er en vigtig Samfundsopgave, trods alle Vanskeligheder, at bedre Forholdene i disse Bydele.

Der er, sikkert nok med Rette, megen Tale om Saneringen af den indre By, men forud for Yderkvarterer som de her fremdragne har de dog ofte, selv i deres Forfald, een Værdi, som ikke er helt betydningsløs, et Skær af den Skønhed Menneskesindet ikke kan undvære.

Sigurd Swane.

V. Fabricius Hansen: Stefansparken. 1:2000.
Tegningen laant fra Havearkitekt C. Th. Sørensens Bog:
„Om Haver“.

Vore Statuer og Mindesmærker.

Fra Tid til anden bringer vore Dagblade Indlæg i Debatten om manglende Inskription paa vore Statuer og Mindesmærker.

Der findes i Storkøbenhavn omkring 300 Mindesmærker — Monumenter, Statuer eller Buster — for betydende danske Mænd og Kvinder, og kun et Faatal af disse Mindesmærker bærer saa fyldestgørende Paaskrift, at den almene Vandrer, endsige Turisten, det være sig dansk eller udenlandsk, kan gøre sig nogen Forestilling i Tilknnytning til det Mindesmærke, han møder paa sin Vej i Storkøbenhavn. For hvem vil paatage sig at kunne erindre de forskellige Data til saa mange Mindesmærker, lige maaske med Undtagelse af vore Fremmedførere?

Et beskedent Oplysningsarbejde her, ogsaa med Angivelse af Kunstnerens Navn, vil kun gavne og forøge det Udbytte og den Rigdom af Indtryk, Turisterne og de Hundreder af Landets Skolebørn tager med sig hjem efter Besøg i København.

Ved Afsløringen af et Mindesmærke staar alt saa levende i de samtidiges Erindring, men hvad med de Tusinder, der passerer Stedet senere og kun ser et Navn og en Dato? Den smukke Tanke, der ligger i Rejsningen af et Mindesmærke — det være til Minde om en historisk Begivenhed eller en skattet Borger — fortjener at have Bud til flere end den maaske ret snævre Kreds, der har rejst Mindesmærket.

Her skal kun ganske kort nævnes nogle faa Eksempler fra en Rundtur i Byen.

Paa eller ved det af alle kendte Springvand

„Gefion“ finder man intet, der fortæller Beskueren, at Billedhuggeren A. Bundgaard paa denne Maade har fremstillet Sagnet om Gefion, der pløjer Sjælland ud. Springvandet er afsløret 14. Juni 1908 og skænket af Carlsberg-Fondet med Tilskud fra Københavns Kommune.

Længere ude paa Langelinie staar Mindesmærket for de under Verdenskrigen omkomne danske Søfolk. Svend Rathsack og Ivar Bentsen har modelleret Mindesmærket, der er rejst af Dansk Dampskibsrederiforening og afsløret 9. Maj 1928. Paa Indgangsstenen til Platformen er indhugget nedenstaaende Inskription:

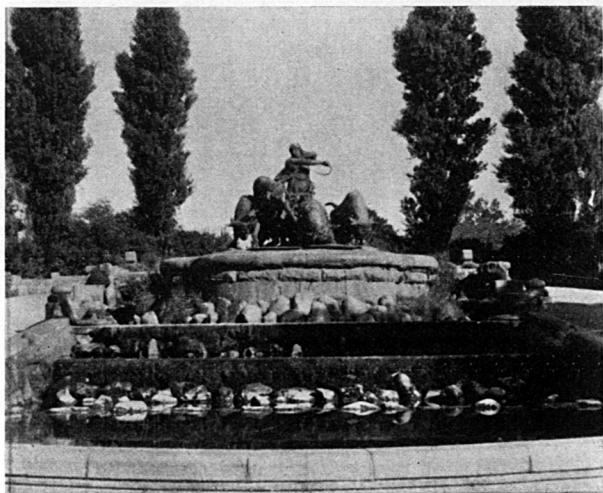
Dansk Dampskibsrederiforening
rejste dette Mindesmærke 1928.

Det er et Skridt i den rigtige Retning, men der burde have været fortalt endnu mere.

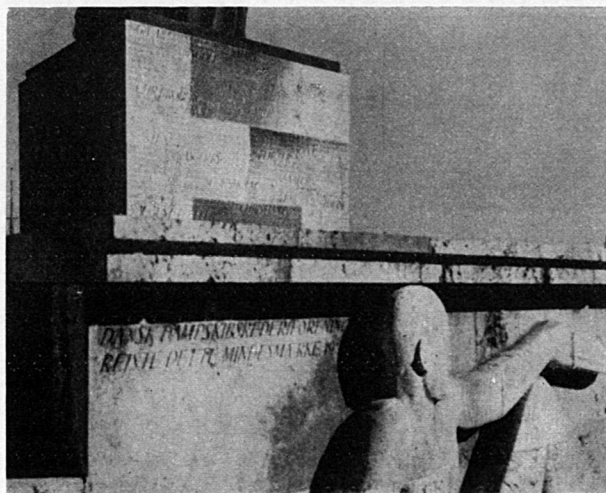
Paa Herman Triers Plads staar en Buste af Herman Trier, rejst 1936 og modelleret af Johs. Bjerg. Paa Sokkelen staar Navn, men hverken Fødsels- og Dødsaar; hvor mange vil om 25 Aar erindre Herman Trier som Pædagogen og Politikeren, endsige hvornaar han levede. Disse forskellige Data vilde fuldende dette Mindesmærke.

Hvad der gælder for Mindesmærkerne, gælder ogsaa for vor Skulptur; lad os alle blive i Stand til at glæde os over Kunsten i Skulpturen og det, der symboliseres derved.

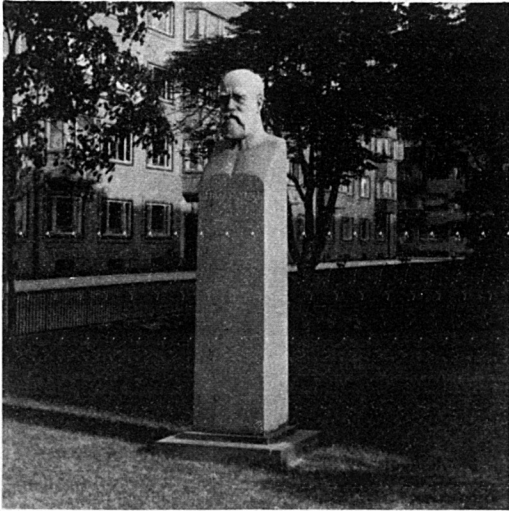
Ved den rent praktiske Løsning af Problemet skal det blot nævnes, at løst paasatte Bronzebogstaver maa anses for upraktiske, idet de let forsvinder og derved kræver stadig Tilsyn. Det

A. Bundgaard: Gefion-Springvandet, Langelinie.

Svend Rathsack og Ivar Bentsen: Sofartsmonumentet.

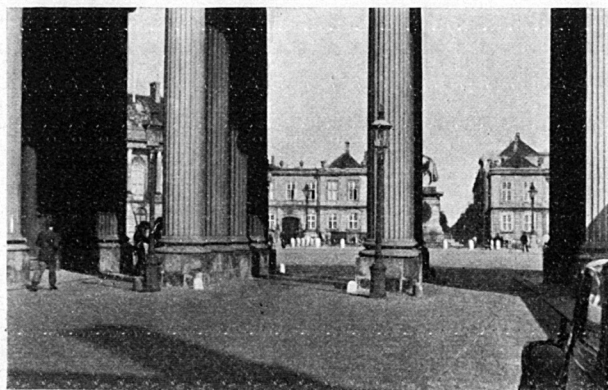

Johs. Bjerg: Herman Trier.

mest hensigtsmæssige vilde sikkert være en indhugget Inskription; den kræver mindst Pasning og forsvinder ikke.

Da mange efterhaanden er gaaet ind for denne Tanke om Inskription paa eller ved vore allerede rejste Mindesmærker, er det vel nu kun et Spørgsmaal om Tid og Penge, hvornaar det bliver udført. Men paa alt, hvad der fremtidig rejses af Mindesmærker og Skulptur, bør der findes fyldestgørende Inskription med Angivelse af Kunstnerens Navn.

Maaden hvorpaa og Omfanget af de Oplysninger, der skulde gives, maa naturligvis rette sig efter Forholdene i det enkelte Tilfælde, idet der bl. a. maa tages kunstneriske Hensyn.

Kolonnaden paa Amalienborg set fra Amaliegade.

Kolonnaden paa Amalienborg.

Umiddelbart foran Harsdorffs smukke Søjler har der gennem mange Aar staaet to Gadelygter paa begge Sider af Kolonnaden. Som det ses paa ovenstaaende Billede, staaer Lygterne lige midt for Søjlerne, og hvad enten man kommer fra Amaliegade eller fra Amalienborg Siden, tager Lygterne en Del af Søjlernes smukke Form og Udseende. Lygterne markerer Gennemkørselsaaabningen i Kolonnaden og har saaledes gennem lang Tid udført en vigtig Mission, men nu burde de erstattes med en lav elektrisk Belysning i eller paa Kørebanelen udfor Søjlerne, saaledes at Udsigten til Søjlerne bliver helt fri.

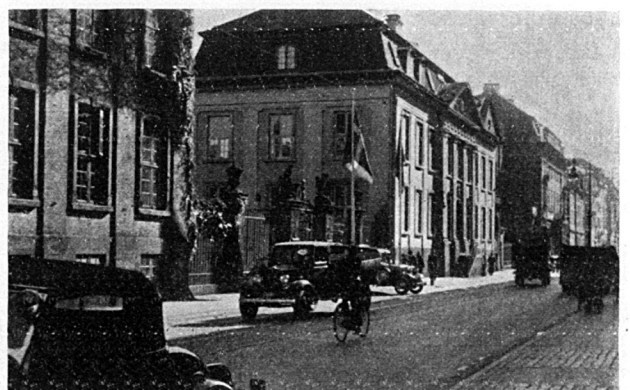
Restaurering af Frederiks Hospital.

Omkring Midten af det 18. Aarhundrede opførtes mellem Bredgade og Amaliegade Bygningerne til Frederiks Hospital. Bygningerne skyldes Eigtved, der dog ikke naaede at se dem alle fuldført.

Mod hver af de to Gader opførtes 2 Pavilloner, hvoraf den ene i Bredgade blev Hospitalets Apotek.

Nu har Façaderne til det gamle Apotek gennemgaaet en haardt tiltrængt Restaurering og fremtræder atter i Gadebilledet paa værdig Maade.

Arbejdet er udført smukt og fint, saa enhver Forbipasserende kan glæde sig over Restaureringen.

Det gamle Apotek i Bredgade.

Dette Nummer er udsendt den 24. Oktober 1939.

FORENINGENS KONTOR er St. Kannikestræde 13, K, aabent Kl. 9—10, Telefon Byen 7162. Sekretærens Telefon er Palæ 7379.
REDAKTION: *Ejvind Draiby.* REDAKTIONSUDVALG: *Stefan Hetsch. Rolf Schroeder.*

En Del af København set fra Luften. Man ser Langelinie og en Del Industriarealer.

Fot. AERO EXPRESS.

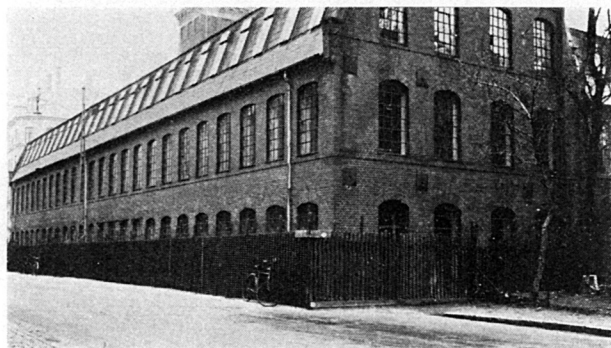
Industrien, en Del af Byens Ansigt.

Af Ingeniør Henrik Halberg, Stadsingeniørens Direktorat.

En Grøft med uappetitligt, lugtende Vand i røde, gule og andre giftige Farver, er en Erindring, mange Mennesker har i Forbindelse med Begrebet Fabrik i gamle Dage. Senere forsvandt Grøfterne, og man mente egentlig den hellige Grav velforvaret, indtil man rigtig begyndte at søge Luft- og Strandbadet. Da opdagede man de samme Ulemper som ved Grøfterne, men i værre Form!—Nu fører man Rædslerne længere ud i Øresund, og saa er Graven igen forvaret.

Foruden dette Kendetegn for en Fabrik kendte man ogsaa den i sig selv triste Bebyggelse med snavsede Mure, splintrede Ruder og iøvrigt uordentlige Omgivelser, som paa et vist Tidspunkt var betegnende for en Fabrik. Denne Art af Industribebyggelse maa have været

overordentlig udbredt, for man træffer meget faa almindelige Mennesker, som hører Ordet Fabriksbebyggelse, uden at forestille sig noget grimt, noget, man daarligt kan tænke sig i velordnet Bebyggelse. — At man derved deklasserer et af de allervæsentligste Elementer i Eksistensgrundlaget for det moderne Bysamfund, viser dels den overordentlige Betydning, Syns- og Lugtesansen har for Folks Bedømmelse af Ting, de iøvrigt ikke er i direkte Berøring med, dels, hvor længe en saadan Opfattelse holder sig. For det skulde efter denne almindelige Opfattelse være en meget nem Sag at finde Billeder af grim Fabriksbebyggelse her i København, men det viser sig tværtimod temmelig svært. Jeg har prøvet det, og viser her nogle Eksempler.

En Fabrik paa Østerbro.

Detailfoto af samme.

Som den triste Bygning ligger der uden det mindste opmuntrende Element, virker den deprimerende i hele Gadebilledet. Man vil se, at Gaden ikke er anlagt i fuld Bredde forbi Fabrikken. Det fremtidige Gadeareal er indhegnet med et elendigt Stakit, bag ved hvilket der findes et surt Areal til ingen Verdens Nytte. Aldrig kommer der en Menneskefod, Ukrudt foragter denne Jordstrimmel, og kun Snavs og Støv har her et fredfyldt Sted. Hvorfor skal denne Strimmel Jord ligge hen forladt af Guder og Mennesker? Lad os faa Stakittet fjernet og Arealet reguleret.

Den anden Side af Gaden.

Paa den anden Side af Gaden ser der ganske vist ogsaa lidt underligt ud, men det anlagte For-tov virker ligefrem pynteligt i disse Omgivelser.

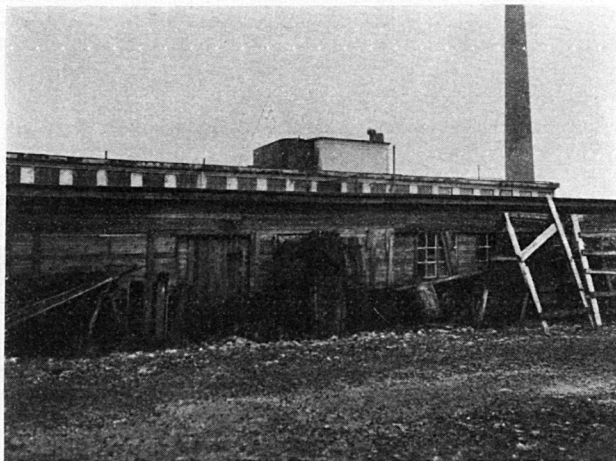

Et kommunalt Gasværk.

At et Gasværk producerer Slagger, og at et Vandhul bekvemt kan fyldes op med Slagger, maa man vel nok indrømme, men det forekommer mig synsmæssigt uforsvarligt, som det her ser ud. Det har irriteret mig daglig i 20 Aar, og

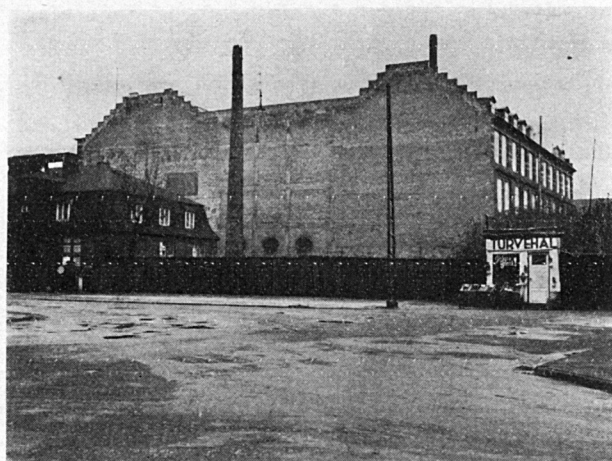
jeg har altid fundet det uanstændigt, at man bød Folk, der kører forbi i Toget, et saadant Syn.

Paa næste Billede er vist „noget“ af en Fabrik. Jeg har aldrig forstaaet, hvorfor Ruder skal være itu, og hvorfor Uorden er nødvendig.

Noget af en Fabrik.

Det er et Held for den nedenfor afbildede Fabriksgavl, at Fabrikken i Forgrunden har haft Brug for en Skorsten, idet Skorstenen dog deler Gavlen lidt. Det er ejendommeligt, hvordan et Skel bliver opfattet som Verdens Ende. Den

En Gavl.

Mand, der har bygget denne store Fabrik, har slet ikke forestillet sig, at der vil komme Mennesker paa den anden Side af Skellet — Mennesker med Øjne. — Grunden mellem Gavlen og Gaden er saa smal, at Udvidelse af Fabrikken til denne Side ikke vil faa Interesse. Gavlen vender mod Syd. En behjertet Mand burde forære Fabrikken for 5 Kr. Slyngplanter. — — —

Det er dog som sagt efterhaanden slet ikke let at finde den i Folks Bevidsthed „typiske Fabriks-

bebyggelse“. Forklaringen er nok delvis de skærpede Krav om Renlighed og Orden, som Fabriks-tilsynet stiller nu til Dags, men der er for mig ikke Tvivl om, at Industrien selv har faaet Øjnene op for, hvor forholdsvis billigt og let et „net“ Udseende kan opnaas, saaledes som de følgende Billeder vil vise.

Det her skabte Gadebillede har ikke det samme melankolske Præg som mange af vore nymodens 2-Værelses Kasernehusgader — tværtimod, man kan her forestille sig interessant og livlig Virksomhed i lyse, luftige Lokaler.

En Fabrik i Utterslev.

Naar Kolonihaverne i Forgrunden engang forsvinder, vil nedenstaaende Bygning præsentere sig saaledes, at den synsmæssigt vil egne sig lige saa godt til at ligge paa Raadhuspladsen som nogle af de Bygninger, der nu ligger paa denne Plads.

En Fabrik paa Amager.

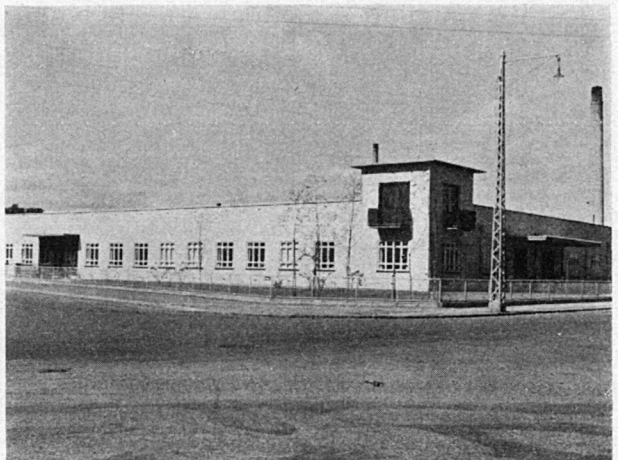
Det følgende Billede viser en Fabriksbygning, bygget til Udlejning til større og mindre Virksomheder. Lokalerne kan udvides eller indskrænkes efter hver Virksomheds Behov.

Det forekommer ofte, at det af Hensyn til fremtidige Udvidelseslinier har vist sig nødvendigt at trække Bygningen tilbage fra Gadelinien. Paa dette Billede vil man se, at Arealet mellem Gade og Bygning er forsøgt tilplantet med Smaa-

En anden Fabrik paa Amager.

graner og indhegnet af et Staalraadshegn. Et andet Sted har jeg set det tilsvarende Areal uden for en Fabriksbygning indhegnet med en velplejet Hæk. Hvorfor er saadanne Arealer udfør Fabrikker næsten altid indhegnet af kedelige Stakitter. Fabriksbebyggelse kan lige saa godt have Bepantninger og grønne Arealer som anden Bebyggelse.

En Fabrik i et Villakvarter.

Her ligger en Fabrik i et Villakvarter. Jeg synes, den kan kaldes en Pryd for Kvarteret. Det vilde have været til Held for Indtrykket af mange af vore Villakvarterer, om der til Afveksling havde ligget enkelte saadanne Fabrikker i disse.

Hidtil har det drejet sig om „neutrale“ Fabriksbygninger, og det er vist tilfredsstillende dokumenteret, at Fabriksbebyggelse udmærket hæver sig som „pæne“ Bygninger i en Gade, men

der findes nu ogsaa Industribebyggelse, der gør mere end *det* i Bybilledet.

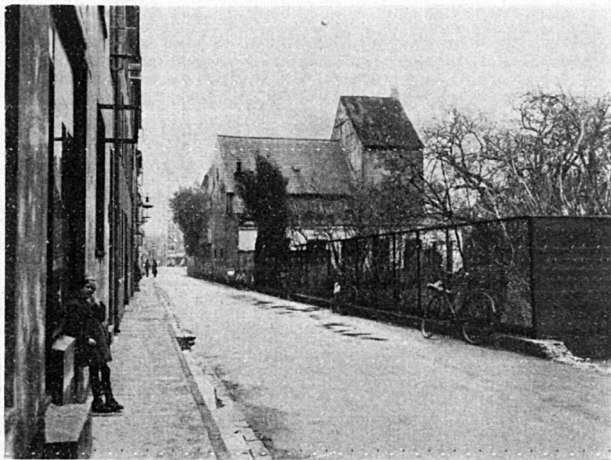
I Virkeligheden er jeg tilbøjelig til at tro, at der rent arkitektonisk maa være meget større Betingelser for at gøre en Indsats, naar det gælder Udseendet af industrielle Bygninger, end naar det gælder Beboelseshuse.

De stakkels Arkitekter maa jo have meget vanskeligt ved at arbejde med de moderne Beboelseshuse, hvor Opgaven i meget stor Udstrækning er begrænset til at indpasse flest muligt 2-Værelses Lejligheder i en Bygning med saa og saa mange Etager. I Modsætning hertil er Opgaven ved en industriel Bebyggelse i langt videre Udstrækning begrænset af Hensynet til *forskellige* Krav. Der stilles Krav af Hensyn til de Maskiner, der skal være i Bygningen, de nødvendige Arbejdsrum af forskellig Art, der skal være, og Materialetransporten mellem de forskellige Arbejdsprocesser fra Raavarenes Ankomst og Opbevaring til Færdigvarenes Lagring og Bortkørsel, hele Tiden vidt forskellige Hensyn.

Denne nødvendige Funktionalisme maa give Betingelser for at skabe noget for Øjet tiltalende.

Det viser sig ogsaa ved de gamle Pakhuse, man ser rundt om, f. Eks. ved Frederiksholms Kanal. Jeg er ikke i Tvivl om, at disse Pakhuse har tjent deres Formaal — derfor er de saa smukke.

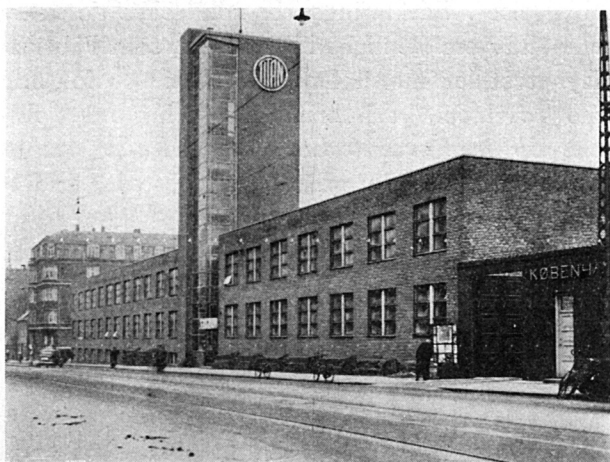
Som Kuriositet vises nedenfor en Eddikefabrik.

Eddikefabrik i Sundbyvester.

Jeg vilde gætte paa, at Eddikefabrikationen har krævet en Proces, hvor Eddiken skulde dryppe langt gennem Luften, og derfor er dette Taarn bygget. Nu fremtræder det — i hvert Fald paa Billedet — som noget af en Idyl.

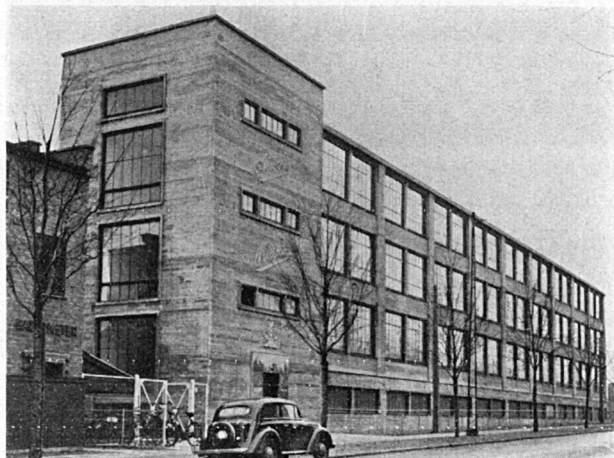
Om Elevatorartaarnet paa næste Billede er Begyndelsen til den endelige høje Bebyggelse, ved jeg

En Fabrik paa Tagensvej.

ikke, men Billedet er ikke kedeligt; tænk, hvis Tagensvej kun blev bebygget med Huse som det, der ses i Baggrunden!

Et Sted paa Frederiksberg ligger den nedenfor viste Fabrik; der er næppe Grund til at beklage denne Bygning Eksistens — tværtimod.

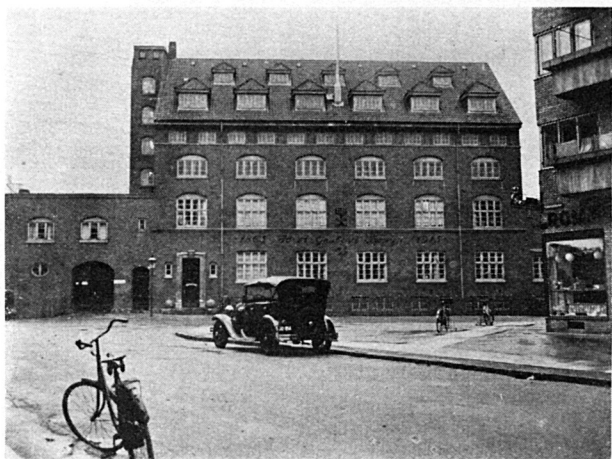

En Fabrik paa Frederiksberg.

Næste Billede bringes kun for at vise, hvordan Arkitekten opfattede sin Opgave omkring 1910

I den senere Tid er der ved at komme Orden i Omraadet mellem Holmbladsgade og Øresundsvej, hvor der efter Kommunens store Sundbyøster-Plan vokser moderne Bebyggelse frem. Et Smertensbarn for denne Plans Gennemførelse var Jacob Holm & Sønners Fabrik, der laa og spærrede for Udviklingen. Saa brændte Fabriken — en Hændelse, der altid har været af stor byplanmæssig Værdi — men det lod sig nu ikke i dette Tilfælde gøre at faa Fabriken helt bort. Resultatet, mener jeg, er blevet til Held for Bydelen, hvad Billedet skulde vise.

Ganske vist har det næppe staaet Bygherren

En Fabrik i Sundbyøster.

klart, at Bygningen ligger lige for en bred Gade som „Point de vue“, men alligevel bliver det en Hvile for Øjet at møde denne Bygning for Enden af en Gade, der iøvrigt er omgivet af moderne Beboelseshuse af noget melankolsk og trykkende Karakter — der er bragt et oplivende og forfri-

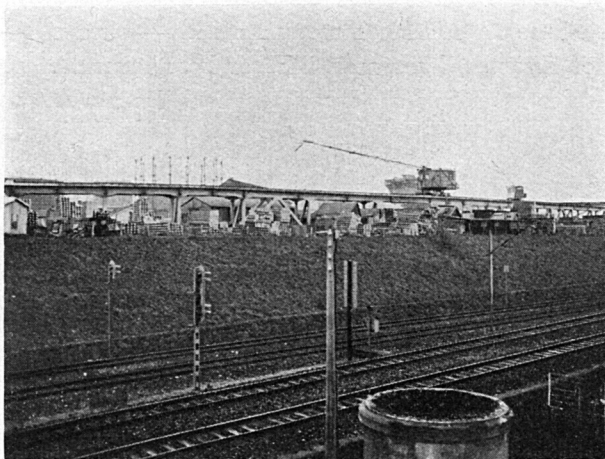
Et „Point de vue“ paa Amager.

skende Moment ind i Bybilledet. (Ser man nøje til, vil man opdage et Stillads, der paa Skinner kan køre hele Facaden rundt. Dette skal bruges til Pudsning af Vinduerne, som er faste. Der skal her nævnes, at man fra Kommunens Side af Hensyn til Støjen ønskede Vinduerne tilspigrede, og at dette ganske faldt i Traad med Fabrikens Ønske, fordi det af Hensyn til Fabrikationen var af Vigtighed at holde ensartet Fugtighed og Temperatur i Arbejdsrummene).

Mon ikke dette Syn ved Grøndalsparken maa glæde enhver. Saaledes som Kranen i Forgrunden og Gasbeholderen i Baggrunden tegner sig paa Himmelen, er det vist en Fryd for alle Øjne.

En anden „industriel Udsigt“ har vi i Langelinie.

Langelinies Promenadeværdi bestaar jo i det storslaeede S sammenspil mellem Havn, Industri og Promenade. Burmeister & Wains Beddinger og Kulkranerne, hvem vilde undvære det?

En Udsigt over Grøndalsparken.

Der er her den Ejendommelighed, at „Industri-støjen“ er paa en saadan Afstand, at den — i hvert Fald i disse Omgivelser — kun virker som en Slags Musik. Vi har i Langelinie et Lyd- og Synsbillede, der illustrerer det København, der bekræfter Byens Livskraft og Fremtid, og som ved Tilstedeværelsen af f. Eks. Mastekranen samtidig dokumenterer sin Rod i Fortiden.

Langelinie med B. & W. i Baggrunden.

Gaar vi derfra til Bellahøjvejen og betragter Byens Silhuett, vil man erkende, at Silhuetten tabte overordentlig i Værdi, hvis Skorstenene blev fjernede. Taarnene og de slanke Skorstene, slørede af Røg, giver et Helhedsbillede af stor Charme.

I hvert Fald bærer Skorstenene direkte Vidnesbyrd om, at *Industrien er en meget væsentlig Del af Byens Ansigt.* q. e. d.

Gadenavnsskilte.

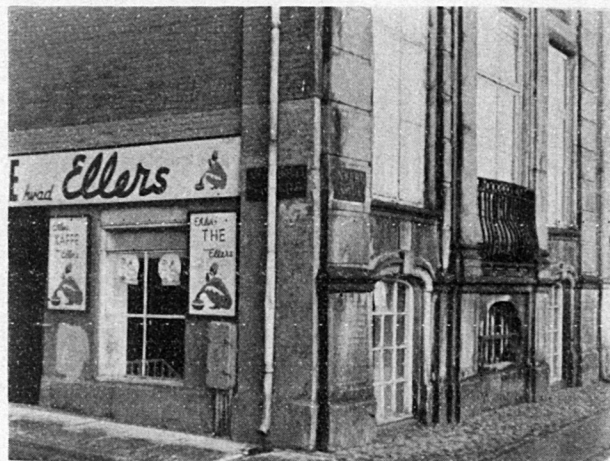
Hvem lægger Mærke til disse Skilte i den Gade, man boer i eller paa anden Maade føler sig hjemme i? Men kommer man ind — eller ud — i et Kvarter, hvor man ikke er helt bevandret og derfor maa læse sig frem paa Gadehjørnerne, saa er det, Gadeskiltet bliver af Interesse, og da er det jo højt generende, hvis man ikke kan læse, hvad der staar paa det, eller maaske slet ikke finde det. Dette sidste kan ikke alene være af den gode Grund, at der ingen Skilt er — det kan ogsaa være, at det nok findes, men af en eller anden Grund er anbragt udover Øjets naturlige Naahøjde eller paa et iøvrigt usædvanligt Sted. Begge Dele er utilladeligt, men det maa de Myn- digheder, som Navneskiltene sorterer under, tage sig af. Derimod interesserer Skiltenes Udseende — som et æsthetisk Spørgsmaal — vor Forening.

Hvad nu Udseendet angaar, har Hensynet til „Skonheden“ ifølge Sagens Natur den selvfølgelige Begrænsning, at Skiltets Formaalsmæssighed kommer i 1ste Række, den æsthetiske i 2den, et Standpunkt, som Forskønnelsesforeningen da ogsaa altid har indtaget, naar den i Aarenes Løb har beskæftiget sig med denne Sag (f. Eks. i „Forskønnelsen“ 1925 Nr. 2, S. 15, hvor den senere afdøde Architect Knud V. Engelhardt's fortjenstfulde Bestræbelser for Anvendelse af mere kunstnerisk formede Bogstaver omtaltes).

Medens nu de fra gammel Tid kendte Emaljeskilte med hvide Bogstaver paa blaa Grund altid i praktisk Henseende gør udmærket Fyldest og i

æsthetisk Henseende er yderst fordringsløse og langt fra spændende, maa det desværre om flere af de forskellige Forsøg, der i de senere Aar er gjort paa at indføre en i kunstnerisk Henseende bedre Behandling af Skiltene, siges, at de ikke er faldet rigtig heldig ud, idet de ikke opfylder den nævnte primære Fordring. Navnlig er Skiltene med mindre, forgyldte Bogstaver paa sort eller anden mørk Grund, anbragt i større Højde, i det lange Løb ubrugelige, fordi Guldet efter nogen Tids Forløb bliver mørkt, og det hele løber ud i Et. Dette gælder ogsaa Anbringelse af løse forgyldte Bogstaver paa en mørk Facade. Derimod tager farvede Bogstaver paa hvid eller lys Grund sig godt ud, og et saadant Skilt vil sikkert kunne gøre Fyldest gennem Tiden. En saadan hvid Tavle er fornylig anbragt paa den store nye Ejendom paa Gl. Kongevej mellem Danmarksgade og Schönbergsgade.

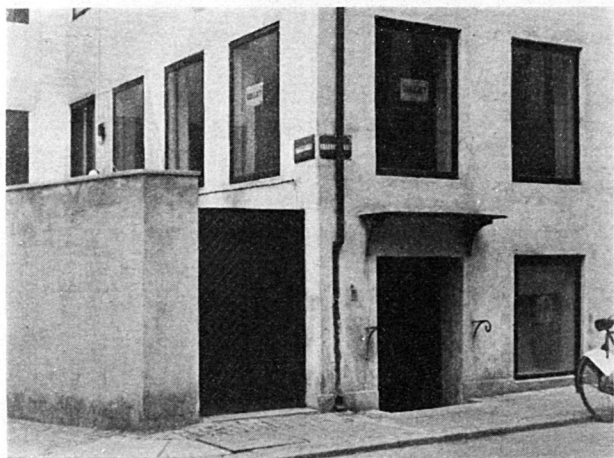
Det er Ejerne af Hjørneejendomme, der selv skal sørge for og bekoste Tavlerne og deres Anbringelse, dog under Kontrol af Politiet paa Magistratens Vegne. Mange har — for at undgaa Skiltet — ladet Gadens Navn male paa Muren, en Forholdsregel, der ikke altid er fyldestgørende, fordi Malingen i Tidens Løb skaller af. Dette er f. Eks. Tilfældet paa Hjørnet af Puggaardsgade og Niels Brocksgade. — Om mange af de nuværende Gadetavler — særlig de gamle blaa emaljerede — gælder det, at de er ulæselige, enten fordi de er delvis ødelagt af Rust, eller fordi de

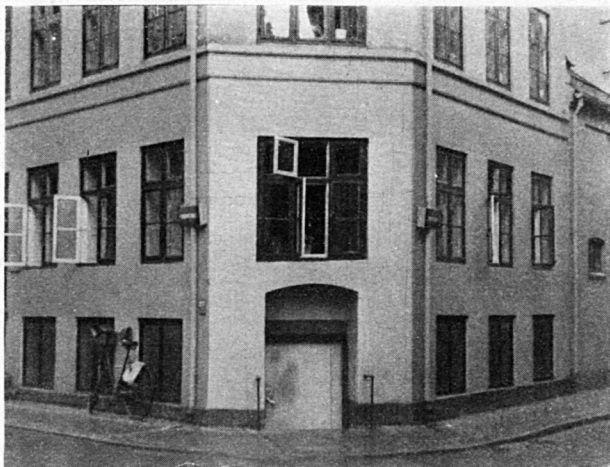
Hvorfor skal dette smukke Skilt misprydes af Nedløbsrøret, — der er Plads nok ved Siden af. Her har manglet lidt Omtanke.

Først sætter man to Lygter saaledes, at de næsten helt dækker Skiltet, og dernæst fører man en Ledning lodret ned over Skiltet!

Som det desværre ofte ses klart —

og som det kunde have været klart.

er utrolig snavsede — eller ogsaa fordi Bogstaverne er trængt altfor tæt sammen. —

Fra 1. Januar 1940 kommer der imidlertid en ny Ordning paa dette Omraade. Den nye Bygge- lov bringer nemlig Forholdene ind under fastere Former. I Henhold til den skal Ejere af Hjørne- grunde anskaffe, anbringe, vedligeholde og ren- holde Gadenavnsskilte paa hver Side af Gade- hjørnet samt sørge for, at de altid er i forsvarlig og letlæselig Stand. At denne Pligt overholdes, vil fremtidig blive paaset af særlig Kontrollører. Skiltene skal være enten de blaa Emaljeskilte med hvide Bogstaver eller blaa støbte Skilte med ophøjede hvide Bogstaver. Der bliver dog Ad- gang til at ansøge om Tilladelse til Afvigelser herfra i Tilfælde, hvor særlige Forhold gør sig gældende, og forhaabentlig faar vi Lov til at be- holde mange af de nuværende vellykkede, sær-

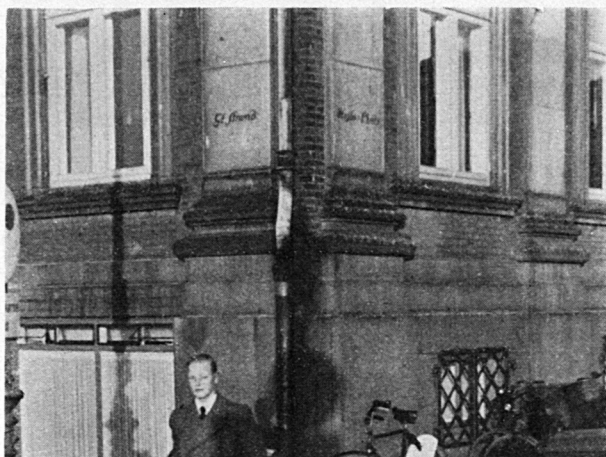
prægede Skilte, saaledes dem paa Assistenshuset, Hjørnet af Knabrostræde og Snaregade med de store forgyldte Bogstaver, ved Frederiksholms Kanal, Kejsergade m. fl.

Der skal fremtidig kun tillades Brug af latinske Bogstaver og de store skal være mindst 11 cm, de smaa mindst 8,2 cm for de mest anselige og befærdede Gader. For andre — almindelige — Gader er Højden fastsat til 8,2 cm for store og 6 cm for smaa Bogstaver.

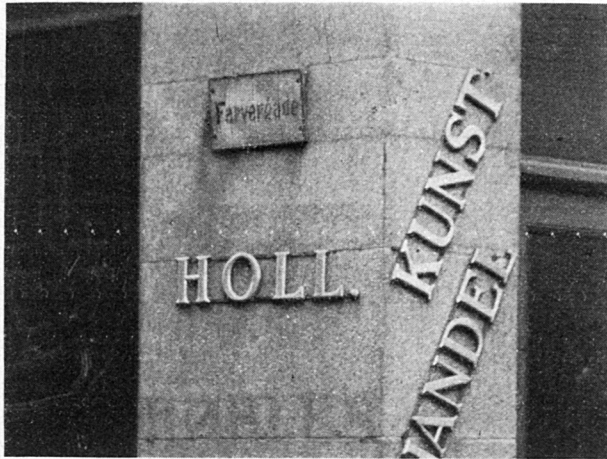
I Byggeloven er det tillige bestemt, at Skiltene skal anbringes i en Højde af 2—3 $\frac{1}{2}$ Meter over Fortovet. Da det i Praksis ofte vil være vanske- ligt at overholde denne Bestemmelse, f. Eks. paa Grund af Vinduers Placering, foreliggende kost- bare Skilte eller lign., vilde det vel nok være den bedste Ordning, hvis Skiltene ligesom flere Steder i Udlandet blev anbragt paa fritstaaende Stan-

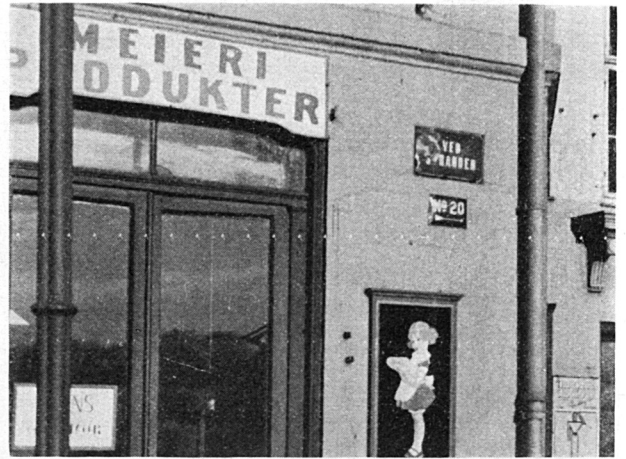
Det havde set betydelig pænere ud, om disse to Skilte hver paa sin Side havde siddet i samme Højde.

Et i æstetisk Henseende tilfredsstillende „Skilt“ malet direkte paa Muren, der grundet paa Ulæselighed ikke bør anvendes.

Bogstaver, malet paa Zink, er ikke holdbart eller tydeligt — begge Materialer forvitrer let.

Fordi et Skilt har været Maal for ungdommelige Lyster, behøver dette ikke bæres til Skue gennem Maaneder!

dere paa Gadehjørnet, helst med Belysning om Aftenen. Dette vil naturligvis medføre en betydelig Bekostning, men den Udvej kunde maaske alligevel vise sig farbar i enkelte prekære Tilfælde.

Vi anser imidlertid den Ordning, der nu er bleven truffet, for at være et væsentligt Fremskridt

fra den hidtidige, hvor hele denne Sags Behandling er foregaaet under mindre faste Former. Det er imidlertid vort Haab, at den Ensretning, der nu agtes gennemført, ikke vil blive praktiseret med den strengeste Konsekvens, men at der i videst muligt Omfang vil blive taget æsthetiske Hensyn.

Byen rundt.

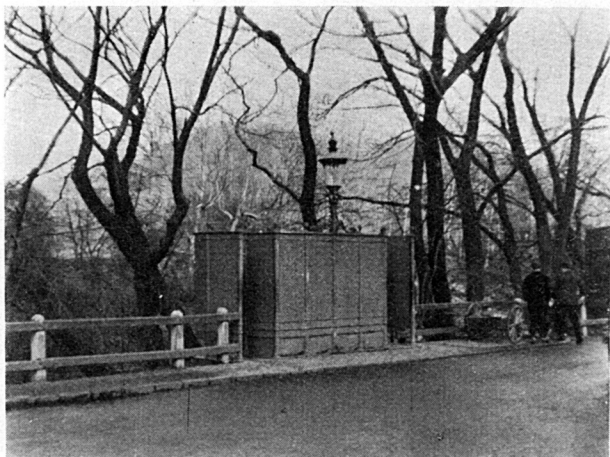
Det har saa ofte været paa Tale at flytte „Den lille Hornblæser“ fra Raadhuspladsen. De nærmeste Naboer, Kaffevoغن og Nødtøftanstalten, har vel været den oprindelige Grund til, at man syntes, Stedet efterhaanden ikke passede. Det synes dog at være andre Forhold, der tvivler „Hornblæseren“ til at flytte, idet der nu er Mulighed for, at man ved Omlægning af Trafikken faar Brug for den omhandlede Plads. Mange vil med berettiget Glæde hilse den Dag, da „Den lille Hornblæser“ har fundet sig en anden Plads i skønnere Omgivelser!

Forhaabentlig vil da ogsaa den mispydende og hæslige Nødtøftanstalt samme Sted forsvinde fra Gadebilledet. Disse aabne Jernskærme, der desværre endnu findes rundt om i Byen, pynter ikke; hvornaar er Tiden inde til at løse dette Nødtøftsspørgsmaal paa en bedre og mere tidssvarende Maade? Vi har tidligere her i Bladet

slaaet til Lyd herfor, og omend der siden er sket en væsentlig Forbedring, er der endnu mange Steder, hvor Forholdene trænger til at ændres.

Nødtøftanstalten ved Raadhuspladsen. I Forgrunden „Den lille Hornblæser“. i Baggrunden til venstre Kaffevoغن.

Nødtørftanstalten paa Hjørnet af Toldbodvej og Grønningen virker meget skæmmende i disse Omgivelser.

Det maleriske Nyhavn er nu blevet Stedet for en noget misprydende Reklame, der maa siges at falde en Del udenfor Nyhavns sædvanlige Rammer. Det drejer sig her om det for nylig opsatte Skilt paa Ejendommen Nyhavn 11. Skiltet skal reklamere for en moderne Lampe og er — vel for yderligere at tiltrække sig Opmærksomheden — udformet som et Ur. Bygningen er fredet i Klasse B.

Nordsiden af Nyhavn set fra Kongens Nytorv. Man ser den store, cirkulære Skærm paa Taget.

Paa en meget fremtrædende Ejendom i Bredgade — Hjørnet Frederiksgade 17 — ser man ligeledes et Reklameskilt, der ikke harmonerer med de omliggende Bygninger, endsige med Ejendommen selv. Skiltet er langtfra uskønt, men da det i dette Tilfælde drejer sig om en gammel Rococo-Bygning, der er fredet i Klasse A, kommer det saaledes ind under Loven om Bygningsfredning. Vi har tidligere paatalt ogsaa dette Forhold.

Hjørnebygningen Bredgade—Frederiksgade 17. Bygningen er fredet i Klasse A.

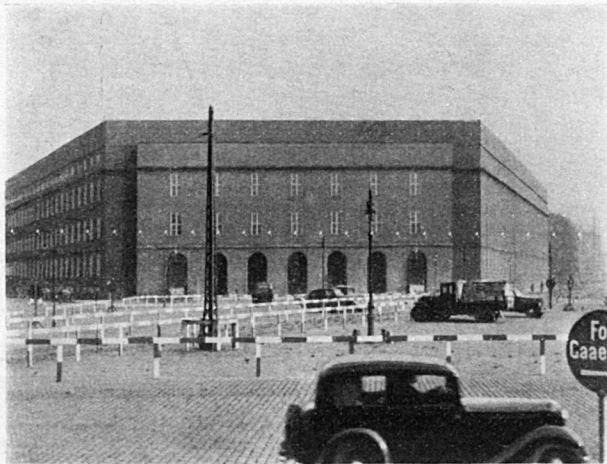
Staar man paa Højbro Plads og ser op mod Købmagergade, fanges Øjet af et mægtigt Reklameskilt for Dyrbyes Kaffe. Da man næsten ikke kan undgaa at lægge Mærke til Skiltet, maa det indrømmes, at man har opnaaet den tilsigtede Virkning — reklamemæssig set. Men det virker saa skæmmende i dette Bybillede, at der her burde foretages en Ændring. Der siges saa ofte, at det er Skiltene, der bringer Liv i Facaderne og hele

Højbro Plads. I Baggrunden over Tagene ses det omtalte Skilt.

Bybilledet, og uden at kommentere dette i Detailler, er det rigtigt, at Skiltning i mange Tilfælde medvirker til at skabe Liv og Skønhed i en By — men ogsaa kun, naar Skiltene er udført paa den rette Maade!

Og netop derfor har vi saa ofte omtalt og slaet til Lyd for smuk Skiltning, og af samme Grund fremhæver vi ogsaa de Skilte, vi anser for misprydende.

Polititorvet med „Markedspladsen“ foran.

Den skæmmende Træbygning — Politigaardens Genbo.

Gennem længere Tid har Forholdene paa Polititorvet været ret besynderlige. Ligegyldig fra hvilken Side man kommer til dette Torv, møder Øjet et Virvar af rød-hvide Stolper og Lægter, der suppleres af Skilte: „Indkørsel forbudt“, „P“ o. l. Før den nuværende Tilstand opstod, stod det enhver Trafikant frit for, hvordan han vilde krydse Torvet — diagonalt eller periferisk. Sporvognene valgte det første og stak tværs over.

Disse vilkaarlige Tilstande kunde skabe Virvar paa travle Tider og var ikke tilfredsstillende i Længden.

Naar man ser den udmærkede Maade, hvorpaa Stadsingeniørens Direktorat har reguleret saa mange andre Torve og Pladser, var det glædeligt at se, da de mange Indhegninger kom op; man tog det som de foreløbige Forsøg, der skulde gaa forud for en fuldstændig Omlægning af Torvet.

Men ak! Vi har nu set paa disse Indhegninger saa længe, og stadig foretages der intet.

Politigaarden kan ikke være tjent med, at det mægtige Torv foran ligger hen paa denne Maade, og da vi mener at vide, at Hensigten med denne uskønne Indhegning har været den bedste — nemlig til sin Tid at regulere Torvet efter de indhøstede Erfaringer — maa man ønske, at de nødvendige Midler snarest maa blive bevilget hertil.

I Polititorvets umiddelbare Nærhed og kun faa Skridt fra Glyptotheket ligger en af de mest skæmmende Bygninger i denne Bydel. Det er Texas gamle Garage, nu brugt til Garage for Politiets Vogne og som Hittegodsplads.

Der kommer saa mange Turister til Glyptotheket og Politigaarden, saa ogsaa af denne Grund kan Byen ikke have denne Bygning liggende med saa fornemme Naboer.

Til Foreningens Medlemmer.

Igennem de senere Aar har Tilgangen af Medlemmer til Foreningen været jævnt stigende. Da det for Løsningen af de Opgaver, Foreningen stiller sig, er nødvendigt stadigt at forøge Medlemsantallet, retter Bestyrelsen en Anmodning til samtlige Medlemmer om at agitere for ny Tilgang. Saalænge Oplag haves, vil hvert Medlem, der skaffer 5 nye Medlemmer, modtage 1 Eksemplar af Bogen „F. Meldahl og hans Venner“ (6 Bind), skrevet af Kammerherreinde Helga Stemann, f. Meldahl.

Dette Nummer er udsendt den 18. December 1939.

FORENINGENS KONTOR er St. Kannikestræde 13, K, aabent Kl. 9—10, Telefon Byen 7162. Sekretærens Telefon er Palæ 7379.
REDAKTION: Ejvind Draiby.

REDAKTIONSUDVALG: Stefan Hetsch, Rolf Schroeder.